

RYOMGÅRD REALKOLE

1913 * 7. JANUAR * 1963

Tonny Henriksen
Ørum - Djurs

»RYOMGÅRD REALSKOLE«
OG ELEVFORENINGEN

50 ÅRS JUBILÆUMSSKRIFT

»RYOMGÅRD REALSKOLE«
OG ELEVFORENINGEN

RYOMGÅRD REALSKOLE
1913 ☆ 7. JANUAR ☆ 1963

Redaktion:

Bent Lorentzen og Jørgen Rygård

Indhold

	Side
Erik Munch: Skolens historie	5
E. Basse: Et par tanker omkring Esajas 42, 2—3	17
Birthe Arnbak: Ordene	25
Kr. Vester-Petersen: Hilsen til skolen	29
Klip fra arkivet	30
Erik Munch: En skoledag	33
P. Thorup: Hr. Dynesen	50
K. Basse Kristensen: Elevforeningen ønsker til lykke ...	52
Efterårsfesten 1962	54
Søren Vester-Petersens mindefond	55
Lærerkrafter ved R. R. fra 1913 til 1963	56
Af skolens dagbog	58
Gaver og legater	59
Nye medlemmer	60
Redaktionelt	61
Regnskab	62
Personalía	63

SKOLENS HISTORIE

Hvor fordem Kolindsund skilte Djursland i en ø og en halvø, strækker sig nu side enge, der imidlertid er ved at blive opdyrket. Det gamle sund er borte, men hvis pumpeværkerne i Fanerup ophørte med deres pumpende virksomhed, ville Lyngby Sø, som forsvandt ved den omtalte virksomhed, sikkert komme igen som den sidste rest af det gamle sund.

Undertiden kan man blive vidne til et naturfænomen af stor skønhed. Det sker, at tågen lægger sig over engen og kun over den, og så ser det ud, som om det gamle sund er kommet igen. Hver bugt og hver vig er kommet tilbage, og Thorsager er atter blevet en søstad, og mindre buskformationer kan illudere som både og bøjer. Midt i sundet ligger den gamle gård Gammel Ryomgaard. Den ældste gårds oprindelse skjuler sig i fortidens tåger, men her har ligget en bondeby ved navn »Ryen« eller »Ryom«, og af den er herregården sikkert opstået. I mange år lå forholdene sådan uforstyrret hen. På Gammel Ryomgaard sad godsejeren, og han klarede sig ikke alt for godt, men hvis nogen kom og ville købe jord, så sagde han nej; han ville ikke sælge; og det kunne han gøre, så længe det var private købere, der kom; men hvis staten kom og fortalte, at udviklingen krævede, at noget af hans jord skulle sælges, ja så fik piben en anden lyd; for vil man ikke sælge, når staten vil købe, så eksproprierer den, og det var vel det, der skete. Staten skulle bruge jord til anlæggelse af jernbaner, og den skulle bruge meget jord, for i Gammel Ryomgaards umiddelbare nærhed skulle der byg-

ges en station, der skulle være knudepunkt for banerne Ryomgaard—Aarhus, Ryomgaard—Randers, Ryomgaard—Grenaa, så nu kom forstyrrelsen, og godsejeren solgte og flyttede fra egnen. Stationen skulle selvfølgelig have heddet Ryom, og det kaldes den da også blandt folk den dag i dag ligesom byen, der med tiden opstod, kaldes Ryom.

I året 1912, da Ryom kun bestod af Jernbanegade og Storegade, kom der tre unge mænd til byen. Det var *Axel Munch*, *Holden Dall* og *Hakon Kirkegaard*. De var lærere og havde haft ansættelse i Aarhus. Det var deres hensigt at oprette en privat realskole i Ryom, fordi de mente, at stedet som jernbaneknudepunkt var velegnet for en sådan institution. Der fandtes kun en af den slags skoler på Djursland, nemlig Trustrup; resten lå i byerne. Det gjaldt nu om for dem at komme i forbindelse med de rette mænd såvel i Ryom som i oplandet. De mænd skulle besøges, og derfor medbragte de unge lærere deres cykler, og med Ryom som hovedkvarter foretog de ture ud i landet. Men først besøgte de folk i Ryom. Der var ikke mange, som ragede op, men der var dog en, og det var købmand *A. C. Andersen*, der drev en ret stor kolonial- og tømmerhandel i Ryom. Præsten på stedet, pastor *Madsen* i Marie Magdalene, var også interesseret, men ellers var det i oplandet, støtterne skulle findes.

Først og fremmest må forpagteren til Vosnæsgaard — senere ejer af Vilhelmsborg — *L. Hviid* nævnes; dernæst folk som købmand *Aage Jensen* og købmand *Carlsen*, Løgten, købmand *Gerstrøm*, Auning, flere købmænd i Kolind og endelig sidst, men ikke mindst, læderhandler *Carl Dall*, Middelfart; for det var ham, som finansierede foretagendet og muliggjorde, at der kunne bygges. Forarbejderne var vanskelige, men endelig kom man da så vidt, at man besluttede sig til at åbne Ryomgaard Realskole den 7. januar 1913, og det er nu halvtreds år siden,

og skolen har nu cirka 400 elever. Dengang på den berømmede 7. januar 1913 mødte 26 elever, og med dem blev der begyndt i lejede lokaler i et hus i byen — et hus, der endnu eksisterer under navnet villa Svanholm.

Den 7. januar 1913 indviedes skolen. I hotellets sal samledes elever, forældre og lærerpersonalet. Pastor Madsen, Marie Magdalene, nedbad velsignelse over skolens værk, og skolebestyrer Hakon Kirkegaard fremlagde skolens program. Endvidere stiftedes der en forældreforening med købmand A. C. Andersen som formand. Den 11. januar forelå der skrivelse fra Marie Magdalene-Koed sogneråd, at der var bevilget skolen et tilskud på 100 kr. at anvende til fripladser. Den 13. januar gik Nimtofte privatskole ind under Ryomgaard Realskole, og skolens lærerinde, frøken *Christiansen*, knyttedes til denne. Da skolens elevtal stadig var i stigen, og da der efter de mange forespørgsler, der stilledes til skolen, kunne påregnes en større tilgang efter ferien, blev det klart, at de nuværende lokaler ville blive for små, og skolens ledere lod derfor vejassistent *Falking*, Ryomgaard, udarbejde tegninger og overslag til en fuldt moderne skole. Dette forelagdes forældreforeningens bestyrelse, der gav tilsagn om støtte ved at virke for tegning af et rentefrit lån i andele à 50 kr. hos de mennesker, der mentes at ville interessere sig for skolen, for derved at hjælpe skolen over de første økonomisk vanskelige år. Det af bestyrelsen godkendte grundlag forelagdes en kreds af interesserede, der godkendte det. Den 1. april 1913 var der tegnet 5500 kr. fordelt på 109 andele. Arbejdet blev udbudt i licitation og bortgaves til murermester Jakobsen, Kolindbro, tømrermester Frands Jensen, Strømmen, blikkenslager Stoffregen, Randers, og malermester Helboe, Ryomgaard. Arbejdet påbegyndtes i april. Den 21. juni hejsedes kransen på skolen, og om aftenen samledes håndværkerne, forældreforeningens bestyrelse og skolens ledere til et rejsegilde, hvor skolebestyrer Axel Munch bragte håndværkerne en tak. Skolen stod færdig til brug den 25. august 1913, på hvilken dag den højtidelige indvielse af skolen fandt sted i gymnastiksalen. Den store sal var fyldt til sidste plads af 3-400 mennesker. Pastor Madsen, Marie Magdalene og skolebesty-

rer *August Kirkegaard*, Aarhus, var mødt som talere og forstod begge at anslå de rette toner, så at det i høj grad bidrog til at gøre højtideligheden så stemningsfuld, som den blev. Endvidere talte forældreforeningens formand, købmand A. C. Andersen.

Skolen var fuldt ud moderne og havde plads til ca. 150 elever. Skolebygningens hovedbygning var toetages. I stuen fandtes 4 store skolestuer, kontor og lærerværelse. På første sal var der et stort lokale beregnet til undervisning i naturfagene, tegning og sang, desuden en stor skolestue og fire mindre. Af skolens ni klasseværelser blev de syv taget i brug efter ferien. Først efter ferien i 1915 blev alle klasserne taget i brug. I kælderetagen fandtes foruden en del større og mindre rum en lejlighed til skolens pedel. I loftetagen var indrettet værelser til skolens ugifte personale. Tilbygget skolens nordre gavl lå gymnastikhuset, bestående af en stor og luftig sal, omklædningsrum og et rum til rekvisitter. Fra stueetagens korridorer var der indgang til salen og fra naturfagslokalet til en balkon over salen. Hele skolens grund var så stor, at der kunne blive en meget stor legeplads. Elevtallet nåede den 1. maj 1913 sit højdepunkt, nemlig tresindstyve. Hermed var Ryomgaard Realskole oprettet og arbejdet begyndt.

Skolen stod færdig, men det skulle snart vise sig, at det at oprette en privat realskole er en vanskelig sag. Den 10. august 1915 begyndte skolen sin virksomhed efter endt sommerferie med ca. 130 elever, så for så vidt var udsigterne lyse. Men den første verdenskrig rasede, og den lagde også sin knugende vægt af uhygge over den nye institution. Der var også sket ændringer af skolens lærerpersonale, idet skolebestyrer Hakon Kirkegaard forlod skolen for at overtage Hesselager mellem- og realskole, og en af skolens lærer, hr. *Theilgaard*, afgik ved døden. Men arbejdet gik videre, og 1916 dimitteredes det første hold til præliminæreksamen. Der indstilledes 11 elever, som alle bestod, hvoraf fire med udmærkelse.

Den nye skole stod fiks og færdig med bygninger og inventar, men undervisningsmidlerne, samlingerne, skulle også skaffes til veje. Her fik man ved undervisningsinspektionens hjælp

den obligate fysiske samling; men den naturhistoriske skulle dannes fra grunden. Det arbejde påbegyndtes straks og gav store resultater, så store, at skolen nu ved sit jubilæum står med en af de største zoologiske samlinger. Verdenskrigen gjorde alting dyrt, og det var vanskeligt at disponere med de svingende priser på næsten alt. Endvidere skete der en mærkbar forandring i lærerpersonalet, idet Holden Dall og Marie Dall efter skoleåret 1916—17 ved sommerferien forlod skolen. I deres sted ansattes undertegnede samt cand. phil. *I. S. Magnusson*, og i 1918 ansattes overlærer *Dynesen*. Skolens lærerpersonale bestod da af følgende: skolebestyrer *Axel Munch*, inspektør *Erik Munch*, cand. phil. *Magnusson*, overlærer *Dynesen* og fru *Dagmar Munch*, som blev ansat ved skolen i 1914, samt frøken *Christiansen*. Senere, i 1918, ansattes afdøde skoleinspektør *N. Sæderup*, og det blev det personale, som kom til at gøre det pionerarbejde, der skal til, og hvoraf skolen voksede frem. Sjølen i foretagendet var *Axel Munch*. De idéer, han kom frem med og ledede sin skole efter, var dengang nye. Han var overbevist om, at man, hvis man kunne vinde eleverne, kunne få det med dem, som man ville. Han holdt på, at der på lærerens initiativ mellem lærer og elev skulle fremelskes et sympatiforhold. Han havde den opfattelse, at var dette sympatiforhold til stede, så var det disciplinære spørgsmål dermed løst, og han understregede, at af disciplinen afhang alt. Det kunne ikke nytte, at læreren var nok så udmærket, hvis forholdet imellem ham og hans elever var af en sådan art, at han ikke kunne være i klassen. Det var derfor ikke alene nødvendigt, at en lærer var således indstillet, at han holdt af børn, men det var en forbrydelse mod børn, hvis en mand, der med sig selv vidste, at han ikke havde nogen særlig kærlighed til børn, gav sig til at være lærer, for hans gerning var så på forhånd dømt til at mislykkes — ja, til at være skadelig. Og hvordan gik det så med at lede en skole efter dette pædagogiske livssyn? Ja, det er en given ting, at det var en fordel for *Munch*, at han kunne virke ved sin egen skole; han kunne jo nu selv bestemme, hvilke folk han ville ansætte som lærere, og det vil jo sige, at han kunne søge at få folk, som ville gå ind for hans pædago-

gik, ja, måske forstå den. Selvfølgelig havde han øjnene opladt herfor, men den private skoles kår var dengang ringe. En lærerløn var 1200 kr. årlig, og en lærerinde fik 600 kr. årlig, og med de penge kunne man jo ikke vente at få førsteklases arbejdskraft. Endvidere var han jo selv fattig, og skolens økonomi var ikke stabil; det var jo uvist, om den overhovedet kunne eksistere. I begyndelsen var han derfor helt alene om sin pædagogik, men han skånedes sig ikke. Han var jo i besiddelse af den første grundlæggende betingelse: *han holdt af børn.*

Som årene gik, fik han også en medarbejderstab, af hvilke de fleste forstod ham, og i hvert tilfælde ingen modarbejdede ham. Det var navnlig det sidste, han stolede på; med hensyn til det første regnede han absolut kun med resultaterne. Hvilke erfaringer gjorde han så, som han nu stod som enevældig praktiker af sin pædagogik? Ja, erfaringerne var både lyse og mørke, men vistnok mest lyse. Han havde mange glæder. Der var mange elever, der sluttede sig til ham i et særligt sympatiforhold; men der var jo også dem, der ikke gjorde det. De sidste gik dog heller ikke til den modsatte side, så man kan ikke sige, at de ikke kunne lide ham. Han var vellidt af alle og meget respekteret; men det var vel nok en af de mørke erfaringer for ham, at det viste sig umuligt at nå til bunds. Eleverne blev derfor delt i to grupper — de særlige og de almindelige, og som tiden gik, og skolen voksede, blev det de særlige, han gav sig mest af med, og inden for dem atter en udvalgt gruppe: »staben«, som stod ham særlig nær. Dette kunne jo så ikke undgå at føre til, at den særlig udvalgte gruppe blev fremmed for de øvrige lærere, og selvfølgelig kunne det heller ikke undgås, at medlemmerne af »staben« ikke altid blev lige nemme at have med at gøre for de øvrige lærere; han var jo for dem den eneste.

Selv om der altså kan peges på visse ting, som var lidt besværlige for medarbejderne, og selv om de samme ting ikke fandt absolut bifald hos de øvrige elever, der tilhørte den almindelige del, så kan det ikke stærkt nok fastslås, at hele forholdet var medvirkende til at give skolen sin særlige tæft — sin særlige patina. Det er afgjort, at Axel Munch og hans ud-

valgte var surdejen, der gennemsyrede det hele. Det var derfra, retningslinierne gaves. De gjorde, som en præst i omegnen, hvis søn hørte med til de særlige, udtrykte det, at der blev højere til loftet på Ryomgaard Realskole. Det var nemlig sådan, at der krævedes noget af dem, der var skolebestyrerens særlige venner; det var ikke helt let at høre med til »staben«. Hvis en af disse elever skuffede med hensyn til tillid, hvis de overtrådte givne forbud, så fik de det adskilligt værre end kammeraterne, der hørte til den almindelige gruppe. De blev ikke skånet. Der var over for dem ikke tale om nogen overbærenhed — snarere det modsatte, thi hvorfor kaldes vi adelsmænd, og hvorfor bærer vi gyldne kæder?

Hvilke elever var det så, der kom til at stå i det særlige sympatiforhold til Axel Munch? Hvilke var betingelserne? Man kunne jo tænke sig, at det var de særligt dygtige og klarhjernede — måske velstillede — men det var ingenlunde tilfældet. Der var kun den betingelse, der lå i det modtagelige sind; jo flere der var, jo gladere var Axel Munch. Det var jo en af de mørke erfaringer, at alle ikke kunne komme med, og da han blev klar over det, levede han derefter. Dette havde jo nok til følge, at han undertiden spændte buen for stramt på den måde, at nogle af hans venner i visse tilfælde svigtede, men han var så klar over, at skylden var hans egen, at han havde forlangt for meget. Det er ganske sikkert, at Axel Munch i sin lærergering var en lykkelig mand. Hver skoledag var betydningsfuld for ham — rent personligt, men skolen blev også til det, den er, ved hans gernings glæde.

Hans medarbejdere lærte af ham uden at kopiere; for det kunne ikke lade sig gøre; der var kun én, der kunne anlægge »stab«, og det var ham.

Lærerne hørte, hvordan han talte til eleverne, og det var i sig selv lærerigt. Han talte altid smukt til dem; der kom aldrig et skældsord over hans mund, heller ikke når en eller anden skulle have en omgang — skulle på kontoret, som det hed og endnu hedder. Hans meget stærke personlighed kunne godt have den indflydelse på den almindelige gruppe, at disse elever var bange for ham, men han var klar over det og søgte at

mildne forholdet ved at tale mildt og venligt til dem. Endvidere forlangte han af den særlige gruppe en ganske bestemt høflig optræden. Man skulle komme ordentligt ind af døren og gå ordentligt ud af samme; man skulle kunne optræde frit og afbalanceret, når der blev talt til en, ikke stå med hænderne i lommen, men rette sig op og se på den, man talte med, og det virkede nedefter. Eleverne på skolen lærte de almindelige høflighedsiaagttagelser, som vel ikke forlanges, men ser godt ud og er en anbefaling for enhver.

Axel Munch var en ener. Han arbejdede på sin egen måde og nåede meget. Han elskede børn, og han var en stor opdrager. Han vurderede børn og forstod, at det, han kunne give dem af kærlighed, kunne han ikke vente at få igen. Han har givet udtryk for denne tanke i et vers, som han skrev til en af sine elever. Det lyder således:

Og så I blot een gang til bunds i hans hjerte
og fatted hans mål,
så ville jert venskabs den blussende kerte
forvandles til bål.

Den 9. november 1918 standsede verdenskrigen, og efterhånden kom samfundsforholdene ud af krigens virvar, så arbejdet kunne gå roligere — og der blev arbejdet.

Der blev holdt mange frugtbare lærermøder, hvor fagene blev behandlet og undervisningsteknikken fastlagt. Var det tilfældet, at lærebøgerne ikke gav det, der blev ønsket, så skrev man repetitions hæfter til at supplere det manglende.

Skolens undervisningsteknik i fag som dansk, naturhistorie, fysik, geografi og regning skærpedes, og skolen havde her for geografis vedkommende et frugtbart samarbejde med skoledirektør *Albert Christensen*, Randers. Samarbejdet mellem lærerne satte også sine spor, og ikke mindst i et fag som orden med skriftlige arbejder, takket være fru Dagmar Munch, som var skolens skrive lærerinde.

Skolen havde i denne periode nu og da besøg af digteren *Johan Skjoldborg*, hvis bekendtskab undertegnede, M. Dynesen og N. Sæderup havde gjort som seminarieelever i Hjørring.

Skjoldborg var ellers ikke den private skoles mand, men han var arbejdets tilbeder, hvor som helst han fandt det, og det fandt han på Ryomgaard Realskole. Foruden skolearbejdet var der nemlig også et andet arbejde i gang, idet brødrene Munch samt Dynesen og Sæderup var gået i gang med at omdanne den cirka 6 tønder land store bakkeskråning, som lå bagved skolen, og som Axel Munch havde købt, til et anlæg.

Det var Palmesøndag 1920, at arbejdet påbegyndtes, og det bestod i foreløbig at udgrave skolegården, og det var så meningen, at resten af bakkeskråningen skulle tilplantes. Men det gik, som det altid går, når arbejdet interesserer: bakken blev udgravet med sportsplads til brug for skolen, og da udgravningen var færdig, blev bakken tilplantet, så den nu er blevet til det, den er: et særpræget anlæg, der betager ved sin skønhed og hygge.

Tiden gik, og i 1925 forlod N. Sæderup skolen for at modtage ansættelse ved Høng realskole, og i hans sted ansattes lærerinde *Thyra Weiner*, som forblev ved skolen til 1927, for så senere, i 1935, atter at modtage ansættelse ved Ryomgaard Realskole. Frk. Weiner gjorde sig navnlig fortjent som Axel Munchs arvtager af hans regnesystem, hvilket bruges på skolen den dag i dag.

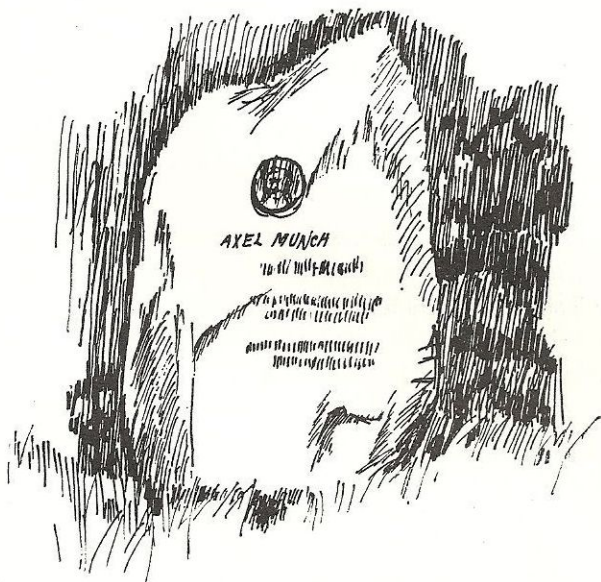
Omkring 1930 var elevantallet ca. 200, og Axel Munch fandt, at tiden var inde til en udvidelse rent bygningsmæssigt. Efter mange overvejelser kom arbejdet i gang, idet en stor bygning opførtes ved den gamle skoles nordgavl og forenedes med denne, sådan at bygningen danner et T. Den nye bygning kronedes med et tårn, der bærer en fløj med bygherrens initialer samt årstallet 1933. Den nye udvidelse var en stor begivenhed. Den medførte mange nye undervisningslokaler samt en foredragssal, som skolen har haft og stadig har stor anvendelse for og megen glæde af.

Grundstenen til den nye bygning blev nedlagt af den yngste lærer, nuværende skoledirektør *Kjeldsen*, Vejle.

Der var nu plads til flere elever, men de kom ikke lige med det samme, og hvad værre var, Axel Munchs helbred begyndte at svinge. Han havde aldrig skånet sig selv i arbejdet. Han

havde gjort det kunststykke, at han havde rejst en skole på den flade mark, men kun i 6 år fik han lov til at glæde sig over sit etablissement. Den sygdom, han led af, var uhelbredelig, og den 24. januar 1939 døde han.

Hans død var et rystende tab for hans medarbejdere; men livet skulle jo gå videre, og hans medarbejdere samlede sig om den opgave at føre skolen videre i hans ånd.

Efter min broders død overtog jeg skolen. Ligesom min broder begyndte sin gerning i krigens tid, begyndte jeg også min skolebestyrergerning, medens krigslurerne gjaldede. Thi den 2. september 1939 begyndte den anden verdenskrig.

Søren Vester-Petersen ansattes ved skolen som lærer i matematik og naturhistorie, og arbejdet gik videre. Vi mærkede ikke noget særligt til verdenskrigen i begyndelsen, selv ikke da Danmark blev besat den 9. april 1940. Men det kom.

Foruden at være skolebestyrer var jeg i den tid også sognerådsformand, og selv om det gik fredeligt, voldte den tyske

værnemagt dog mange besværligheder, ikke mindst på indkvarteringsområdet. I julen 1944 blev skolen taget af tyskerne. Det var med møje og besvær, at det lykkedes at undgå afståelse af hele skolen. Men det lykkedes.

Tyskerne tog hele vestre fløj samt gymnastik- og foredrags-sal. Resten fik vi lov at beholde, og med god vilje kunne vi fortsætte vort arbejde.

Noget særligt nyt med hensyn til fagene og pædagogikken kunne vi ikke fremkomme med. Det gjaldt bare om at holde det vedlige, som det var. Men det bør dog nævnes, at skolen ved den tid — 1940 — oprettede en handelsskole, der ejedes af skolen, og hvis forstander var Søren Vester-Petersen. Denne handelsskole er senere overgået til handelsforeningerne og drives den dag i dag med lokaler på Ryomgaard Realskole.

Ryomgaard Realskoles elevtal voksede, og jeg måtte nedlægge mit hverv som sognerådsformand, fordi jeg ikke havde tid. Skolen slutte min arbejdskraft. Alligevel ville det have været umuligt for mig at bestride ledelsen, den økonomiske såvel som den pædagogiske, hvis jeg ikke havde haft en uvurderlig støtte af min svigerinde Thyra Weiner. Vi fik mange elever, så mange, at skolen sprængte sine rammer og blev tresporet. Det højeste elevtal var 525, og det opnåedes i året 1960. Vi dimitterede stadig til præliminæreksamen. I året 1961 dimitteredes 83 elever; der er jo et stykke derfra og til 11, som var dimittendernes antal i 1916.

Da min broder og jeg ingen livsarvinger har, var det vores bestemmelse, at skolen ved vor afgang skulle overgå til en selvejende institution. Jeg nærmede mig nu de 70, og jeg fandt tiden inde til selv at tage min afsked og samtidig gøre skolen til en selvejende institution. Dette blev skolen i 1960, og i 1961 tog min hustru og jeg vor afsked.

Det var meningen, at Søren Vester-Petersen, der var viceinspektør ved skolen, skulle være min eftermand. Men det skulle blive anderledes. Søren Vester-Petersen blev syg og døde den 5. august 1961.

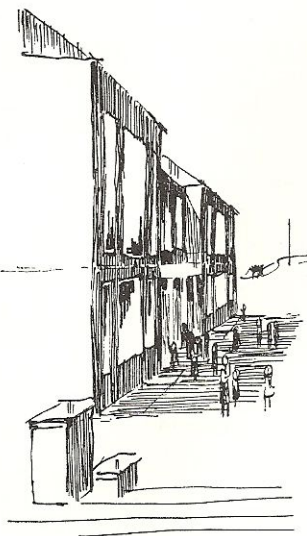
Hidtilværende lærer ved skolen *Ejvind Basse Kristensen* blev nu udnævnt til bestyrer, og som viceinspektør udnævntes hans

broder *Knud Basse Kristensen*, medens det regnskabsmæssige vedrørende skolen bestrides af overlærer *Thyra Weiner*.

Skolen blev til ved den skønneste af alle idrætter, nemlig arbejdet. Arbejdet udførtes i en ånd, der viste sig at have grokraft. Skal jeg ønske noget for min gamle skole, som såvel min hustru som jeg har givet vores tilværelse, så skulle det være, at der altid som leder vil stå en mand, der holder tre ting i hævd, nemlig *arbejdet*, *ansvaret* og *styrken*, så han kan sige:

Jeg plantede i kærlighed,
og det voksede i herlighed.

Erik Munch.

Et par tanker omkring Esajas 42, 2-3

*Gå varsomt!
Du troede,
du brugte ord;
men du skabte
i kød og blod
og levende ånd.
Deraf dit ansvar.
(Paul la Cour)*

Man kan sige, hvad man vil, om vor tid: kedelig er den ikke; der sker noget! Det, som forudgående slægter har anet og spået, ser vi ske for vore undrende øjne (hvis vi da ikke er blevet for blaserte til at kunne undres): radar, jet-fly, T. V., måneraketter. Vor tekniske viden, vor indsigt i materien er enorm.

Effektivitet er vort mål. Langt ud over erhvervslivets område og økonomiens arbejdsmark — helt ind i opdragelsens og undervisningens hellige land spinder effektivitetsguden (-djævelen?) sit net.

Og mekaniseringens, industrialiseringens, rationaliseringens strenge vil blive strammet endnu et par omdrejninger i de kommende stormarkeders stålhårde konkurrence.

Levefoden stiger stadig og stærkt. Hvad vi tager som selvfølgeligheder, var for vore forældre helt uopnåelige ønskedrømme. Vort materielle velvære er ubestrideligt, kortere arbejdstid er en selvfølge.

Men der fortæres over 500 millioner små hvide piller årlig alene i vort lille land; der begås gennemsnitlig 2—4 selvmordsforsøg hver dag; depressioner, nervesammenbrud, skilsmisser hører til dagens orden (uorden). Disciplin i hjem og samfund svækkes. Hvor er den fred og lykke, der skal følge af de materielle savns overvindelse?

»Ungdomskriminaliteten« er i stadig stigen; det er uimodsigeligt. Der tales derfor om en villieløs og holdningsløs ungdom, hvis »moral« er i forfald, hvilket udlagt vil sige, at de unge ikke følger de normer for moral, de voksne har afstukket.

»Fordærvet« har ungdommen nu altid været; det har man

sagt i 2000 år, måske længere. Og vor tids ungdom er ikke ringere, end ungdom altid har været.

Tvært imod.

Men den er desillusioneret. Den har ikke tillid til de gamles verden. Vore effektivitetskrav har formået at gøre kundskabsformidlingen så duelig, at de unge nu meget tidligt kan se, at den materialisme, tiden dyrker, ikke fører til liv, men til våben; ikke bringer fred, men død. Vi er ikke guder for de unge, men stakler. Stakler med magten i hænde; derfor er de aggressive. Aggressive mod de gamle.

For oplever vi de tekniske vidunderes tid, så er de religiøse pessimisters spådommes realisation jo også i høj grad en mulighed: ragnarok, der tilsyneladende kan betyde den gamle verdens undergang. Men de unge vil ikke undergang. De vil overleve. Derfor søger de nye veje. Nye veje i kunsten, nye veje i politik, i moral.

En floskel — en billig floskel — er den megen snak om den villieløse ungdom. Det er en søgende, spørgende, levende ungdom, vi har. Når man en årrække har arbejdet med de helt purunge, har man ustandseligt stødt på spørgsmålet »hvorfor«. Sikkert ville mange forundres, hvis de vidste, hvilke dybt alvorlige — ja, ofte fortvivlede — spørgsmål deres store børn af og til kommer til os med, vel sagtens fordi de betragter os som noget mere neutrale personer.

Det synes ofte så tragisk, at den oplysning, som vi er så stolte af, at vi betegner de folkeslag, der ikke har denne viden, som underudviklede, at den oplysnings grænser er så snævre, at enhver burde kunne se dem.

Vor indsigt i materien er enorm.

Men vor viden på livsytringens område er minimal.

Og det er her, de spørger, de urolige unge.

*

»Mennesket skriger, når det skal fødes; det skriger, når det skal dø«, siger Agnes, guden Indra's datter, i August Strindbergs Et Drømmespil. »Det er synd for mennesket«, udbryder hun videre, da hun har set den kval og lidelse, menneskene er underkastet *på grund af uvidenhed*.

August Strindberg hørte jeg første gang omtalt, for snart mange år siden, som »den sindssyge svenske digter«, hvis digtning man ikke skulle beskæftige sig alvorligt med.

Men det er jo synd for menneskene. Det er synd, at menneskene er så uvidende, som tilfældet er. Vor rystende mangel på viden om livsytringerne, om selve det levende liv, om de elementæreste regler for vekselvirkning mellem sjæle, denne mangel på viden er jo den egentlige årsag til det liv i uro og angst, så mange mennesker må friste. Det er synd for de unge, der spørger, at vi ikke giver dem svar.

Det daglige livs struktur er i løbet af de seneste år undergået ganske svære ændringer. Ændringerne i det ydre er det let at få øje på: Velfærd. Men der har fundet ændringer sted, der går dybere. Ikke så iøjnespringende ændringer; men væsentligere. Og disse har ikke ført velfærd med sig, men rodløshed og uro: Evnen til blindt at tro er degenererende. Strindberg så det; han så også, at med trosevns degeneration måtte der viden til, om menneskets balance skulle genoprettes.

For med trosevns degeneration mistes et livsmønster, et verdensbillede, om man vil. Og et menneske uden livsmønster må flakkende søge hid og did, må gå fejl af vejen (gå fejl af vejen er den direkte oversættelse af det hebræiske ord for synd).

Med det gamle livsmønsters opløsning frigør man sig fra de gamle religiøse krav. De moderne mennesker betragter sig ikke som »syndere«, de er »emanciperet«; de har fået ældre tiders »samvittighedsnag« erstattet af »komplekser«; det er moderne at have komplekser. Mennesket med troevnen i behold tror, at det selv er årsag til dets samvittigheds kval; men det kan også tro, at der er et sted at gå hen med samvittigheds kvalen, et sted, hvor det kan finde nåden. Kompleksets årsag forklares som noget, der kommer udefra, noget, som mennesket er blevet udsat for, eller noget, som det ikke har fået lov til. Kompleksets årsag er altså noget, der kan underkastes forskning og behandling, og kompleksets indehaver bliver en interessant person, der let bliver aggressiv overfor den omverden, der gennem opbygningen af komplekset har påført ham dette ubehag i bevidsthedslivet. Og kravet om retfærdighed på jorden bliver

stærkt. En af de hyppigste talemåder i dag er denne: Det er *altså* uretfærdigt! og det gælder lige fra den otteårige i 2. klasse til den tresårige på arbejdspladsen. Råbet på retfærdighed — vel at mærke retfærdighed for *mig* — er ved at blive den almindeligste livsytring.

Men deraf kommer splittelsen mellem mennesker.

Og deraf ensomheden.

Der var noget trygt ved de gamles samvittighedsnag. Det er godt at have den opfattelse — hvad enten den så bygger på tro eller viden — at jeg selv er årsag til alt det ubehag, der overgår mig. Vel var den moral, fortidens mennesker levede under, håndfast og snæversynet, men den var en moral, som det store flertal respekterede, og som tvang dem til en væremåde, der gjorde, at man kunne respektere sig selv. Når synden var begået, var samvittighedsnaget den uundgåelige følge; ofret blev ydet; nåden blev modtaget; ringen var sluttet; balancen var genoprettet. Deres verdensbillede var *helt*.

Men dette livsmønster er sprængt for de fleste.

Det moderne menneske »går fejl af vejen«, det får »komplekser«. Og der er ingen nåde for komplekserne; ringen kan ikke slutes; livsmønstret kan ikke heles; trosevnen er degenereret og kommer næppe tilbage. Det moderne menneske må søge hid og did efter et nyt verdensbillede. Det er at sammenligne med en politisk flygtning, der ikke kan vende tilbage, men som heller ikke kan finde asyl i nogen anden stat; en såret flygtning mellem to riger.

I denne søgen efter et nyt ståsted er mange blindgyder blevet betrådt. Materialismens evangelium er blevet prædikeret — og efterlevet, kun med ny angst og uro som følge: dets resultat blev jo brintbomber. Narkomaniens, alkoholismens og perversionernes blindgyder er blevet prøvet — kun med nye depressioner og nervøse sammenbrud som resultat.

»Det er altså uretfærdigt«. — Den alvorligste følge af den udprægede Jeg-tænkning, som opstår der, hvor komplekset afløser samvittighedsnaget, er, at menneskene i deres Jeg-optagethed svigter deres børn. Kompleksteorien indebærer, at man undlader at disciplinere sine børn, og den rodløshed, som nød-

vendigvis skal blive følgen af, at man mangler et fast holdepunkt, medgives derved barnet fra hjemmet.

»Jeg elsker mit barn så højt, at jeg ikke kan nænne at straffe det«, er en almindelig talemåde. Men man tager fejl; det er slet ikke af kærlighed til barnet, man undlader at disciplinere det. Det er jo udelukkende af kærlighed til *sig selv*; det er for at slippe for ubehaget, som enhver må føle ved at skulle bremse sit barn. Så lader man være; så lader man barnet bestemme selv. Derved forvandler man imidlertid et normalt barn til et barn, der har svært ved at begå sig mellem andre, for det bliver vænnet til *altid at få sine ønsker opfyldt*; med den indstilling bliver det ikke accepteret, og det bliver skuffet. Alle bliver aggressive over for alle.

Dette er det tidstypiske forkælede barn; det indfrier ikke, hvad man har ventet af det; og hvad værre er: det indfrier heller ikke, hvad det selv har ventet.

Deraf rodløsheden.

Men hvorfor dog give mennesket denne fornemmelse af rodløshed og utilstrækkelighed allerede før den reflekterende evne er udviklet? Når refleksionerne begynder — hen ved pubertetens indtræden — da kommer fornemmelsen af utilstrækkelighed af sig selv. For evnen til blind tro er døende. Og viden gives dem jo ikke.

Mangler så det holdepunkt, som en disciplineret barndom giver, så skal resultatet blive kaos, en kaotisk søgen hid og did — uden plan, uden mål; for man ved ikke, hvad man søger. Kun én vej kan man rette sin søgen: mod de materielle ønskers opfyldelse. For det er det eneste, et sådant menneske kender fra barndommen: at få sin vilje. Det har ikke lært, at der kan være et mål i at opfylde andres ønsker.

Og i retning af at få materielle krav tilfredsstillet, er vi nået langt.

Men det giver blot ikke den attråede glæde, når det materielle mål er nået; og så haster man da videre efter flere og flere goder i en vildere og vildere dans om guldkalven — indtil det mentale sammenbrud sætter sit smertende punktum for løbet.

Det disciplinerede menneske er målbevidst og interesseret. Det har lært i sin barndom, at der er andre veje at gå end dem, der fører til opfyldelsen af egne ønsker og tilfredsstillelse af egne begær. Når det erkender sin egen utilstrækkelighed, når det føler rodløsheden, så véd det fra sin barndom, at der også går en vej over interessen for *andres* behov og motiver. Det har lært, at der kan være et mål uden for det selv, et mål i at imødekomme andres ønsker.

En ny Vi-mentalitet kan finde grobund der.

De første svage konturer til et nyt livsmønster kan skimtes.

Men mens det gamle livsmønster var noget, man modtog færdigt udefra, på autoritet, så er denne mulighed ikke til stede for mennesket i dag. Trosevnen *er* degenereret; man kan ikke passivt fortsætte dansen om guldkalven, mens man »lader Moses gå op på bjerget« for at hitte ud af den slags. For man vil ikke kunne komme til at tro, hvad »Moses« har at sige. Mennesket af i dag *skal selv derop*. Her ligger den afgørende forskel.

Uklart føler de spørgende unge dette, både de udisciplinerede, der søger at fylde pausen i dansen om guldkalven med pop, pep og propaganda, og de, der har søgt at disciplinere deres tanke. De føler alle i deres indre eksistensen af en u håndgribelig verden, og de føler alle trang til at få indsigt i denne — en trang, som hverken den religiøse tro eller vor videnskab formår at tilfredsstille.

Selv om det ikke er dem bevidst, så fremgår det klart af disse søgende unges spørgsmål, at de gerne vil se en formulering af det, som de føler som en stum og uforløst realitet i deres sind. De søger at finde det faste punkt, som ingen sorger, ingen modgang eller irritation kan ryste.

Imidlertid er her en klar forskel mellem den forkælede uden disciplin og den, der er vokset op under disciplin: Den forkælede, der er vant til at se ønsker opfyldt, viger tilbage for den åndelige anstrengelse, som det er at gå vejen frem mod afklaring; han danser videre og standser først ved enden af en eller anden blindgade i fortvivlelse eller stivnet resignation foran det, der tilsyneladende er vejs ende.

De andre, de, der har lært, at egne ønskers opfyldelse ikke absolut behøver at være eneste mål, viger ikke tilbage for anstrengelsen, de vender om, når de står ved blindgadens ende, og søger ud igen for at komme et skridt videre; de gør det klart for deres tanke, at det var en blindgade; de går ikke i stå; de fortvivler ikke; og de stivner ikke i depressionens mørke.

Men de trænger alle til en hjælpende hånd.

Hjælpen kan gives dem i hvert fald på to områder: en venlig, men fast disciplin fra den tidligste barndom, — og senere: svar på deres spørgsmål, så langt deres vejlederes fatteevne kan følge dem.

Hele problemkomplekset er af langt større rækkevidde end den diskussion om disciplin og disciplinkrise, der nogle år har stået her hjemme. Det drejer sig ikke om den ene metode kontra den anden; heller ikke om dette mål med opdragelsen eller hint indhold i undervisningen.

Det drejer sig om vort menneskeværd, vor kultur. Kultur er jo nemlig ikke identisk med den mængde digtning, musik, billedkunst, et folk ejer; et folks kultur er den måde, hvorpå det lever sin hverdag. Er livsmønsteret brudt, bliver hverdagen kaotisk. En kaotisk kultur — uden rod og uden mål — går til grunde; det er en af de kontante oplysninger, historiegranskning giver os. Vil vi her i Vesten leve videre med vort menneskeværd i behold, skal vi atter have et livsmønster at forme vor hverdag efter.

Desværre er ordet disciplin blevet et næsten uartigt ord; de forældre og lærere, der kræver disciplin, stemples som håbløst gammeldags; og opretholdes den hårdhændet, benævnes det brutalitet og ondskab. Nuvel, lad mig da bekende, at jeg er håbløst gammeldags! For vore børns skyld! Disciplin er intet mindre end selve grundvolden under vor fortsatte eksistens.

Og oplysning om den vekselvirkning, der er mellem de mentale kræfter og de fysiske handlinger, er betingelsen for at kunne bygge videre på denne grundvold.

Mange unges spørgsmål retter sig mod religiøse og moralske områder. Man må vise dem lyset i stedet for mørket, som de

kun alt for let selv kan opdage, — skønheden og godheden i stedet for den skam og ondskab, mange peger på. De unges aggressivitet skal sublimeres og gøres konstruktiv, om det skal lykkes at skabe et livsmønster ud af tidens kaos. Der må påny skabes sammenhæng mellem »synden« og »nåden« — handlingen og følgen — sæd og høst, om ny balance skal etableres i tilværelsen. Jeg-mentaliteten må erstattes af en mere udbredt Vi-mentalitet.

Lydhørheden er stor blandt de unge, når talen er om disse problemer; man må tage sig tid til at tale med dem om sligt — både i hjem og skole. Det er sagt så ofte, at det er en sex- og popgal ungdom, vi har i dag; og noget skal der jo nok være om det. Men langt den største part af de unge er umætteligt videbegærlige, når talen drejer sig om mentale og åndelige problemer.

Jeg tror, det er en sund og stærk ungdom, der lever i vor tid — i hvert fald indtil de får skyklapperne på og bliver drevet ind i jagten på materialismens goder.

Men giver man dem disciplin til at arbejde, og viser man dem, at tro og viden, religion og videnskab, ikke er modsætninger, der udelukker hinanden, men at de er komplementære størrelser, der fuldstændiggør hinanden, — da skal de nok selv gå vejen mod det lys, der har været skjult — det lys, der aldrig kan slukkes.

E. Basse.

Ordene

Mens månederne, årene gik, og tingene, alle de dagligdags, skete, sagde hun ordene indeni sig selv. Alle de skæbnesvangre ord, som ville ændre tilværelsen: som ville slå hende, som hun nu var, itu, uden at hun kunne sige på hvilken måde.

Samtidig med, at hun i sig bar de skæbnesvangre uudtalte ord, bar hun også på en viden om andre og om sig selv, en viden, som var det eneste, der holdt hende i ave. Sommetider sagde hun til sig selv: engang til et selskab, når vi har distraheret os med mad og vin, mere vin end mad, vil jeg sige ordene. Andre dage tænkte hun: måske på en tur i blæsten, når den suser i trækronerne og sætter en barriere af brusende løv mellem os og verden, på toppen af en bakke, midt i blæsten, vil jeg sige ordene.

En morgen syntes hun, den bedste lejlighed til at få dem sagt måtte være en fuldstændig improviseret situation, i et pludseligt Ingenmandsland, uventet på en perron, imellem lutter fremmede, i en rutebil, eller bare mens de gik side om side hen ad et fortov, foran eller bagved andre, som de hørte til; hurtigt, klart ville hun sige det, sådan, der, så vidste han det — og så kunne hun dø, om mange år eller nu i aften, så havde hun fået det sagt. For det var af og til, som om det ville være umuligt at tænke sig døden, hvis ikke ordene var blevet sagt forinden. Hun tænkte ikke på døden oftere end andre mennesker, men hun frygtede for at dø, hvis ikke ordene var blevet udtalt.

Sådan gik hendes liv, årstiderne skiftede, omgivelserne skiftede, sådan som livet ændrer, arbejder; ikke store omvæltninger fra den ene dag til den anden, men små stadige skred, en

bestandig erosion i hendes hverdag, i hendes eget sind. Intet er det samme år ud, år ind.

Men hendes hjerte bevægedes stadig smerteligt, når hun tænkte på de ord, der aldrig blev sagt. Fordi lejligheden aldrig var der; og var lejligheden der, døde ordene i hende. Hvorfor? Aftner med knitrende brændeild, lampens lyscirkel over bøger og tekopper, en stilhed i stuen, de to helt alene, nu? Nej. Et brændestykke faldt sammen, hun tog sin teske, rørte rundt, lagde den klirrende tilbage i underkoppen, ordene blev ikke sagt.

Forår, sommer, efterår. Vinteren var med sin nøgenhed, kulden og al den indendørs gåen omkring, svær at komme igen-nem, sommetider glemte hun næsten sit behov for at få det sagt, glemte, hvad det hele var.

Men så blev det atter forår, blæst.

Skal dette uudsagte være kernen i hele mit liv, skal alt dette uvirkelige være min skjulte sande virkelighed? Er alt, hvad jeg gør og siger, alt det åbenlyse daglige kun skygger? Tåger, uvirkelighed omkring denne indre knude af sandhed?

Hvis jeg siger det, ville jeg være befriet. Hvad der blev tilbage, ruinerne, ville være det virkelige. Sådan.

Nej, svarede hendes viden om mennesker, hendes kendskab til sig selv, nej, for siger du det, vokser der bare frem i dig en tyngende byrde af nye ord, en langsom vækst, som sætter sig fast, akkurat som den, du nu går med. Og du er alligevel ikke fri. Behold ordene, luk dig sammen om din kerne.

Det virkelige, du taler om, siger hun til sig selv, det virkelige er den kendsgerning, at du i dig bærer et hulrum, som opsuger, fyldes af de ord, væksten af de ord, og udsiger du dem, da får du nye i stedet. For det er sådan, du er.

Hun vidste det, og mens hun blev ældre, talte hun ofte sådan til sit indre urolige jeg.

Og her kan vi forlade hende; hun er måske den tante, du altid har kendt som et jordbundet, praktisk, ganske uroman-tisk menneske. Harmonisk kalder vi hende, fordi hun har orden i sine sager, ikke synligt eller hørligt fortrædiger sin familie, tværtimod: det gode midtpunkt. Hos hende er alt på plads

i syltetøjs- og linnedskabe, og der er stadig brug for hendes dygtighed, livlighed og hjemmebak, nu med børnebørnene omkring også. — Sådan som du så hende her i august, roligt besvarende en to-årigs tilbagevendende spørgsmål, mens hendes solbrændte hurtige hænder fyldte en kurv med blanke solbær. Der var en saftplet på hendes blomstrede forklæde, høstsolen skinnede henover den irgrønne plæne, tegnede skarpe skygger under asketræet og spillede i hendes store grå hår.

Eller ordenes lille hårde knude ligger indeni det forvirrede, hjælpeløse kvindemenneske, du så tit har undret dig over, fordi hun trods alle de muligheder, hun har, ikke får mere ud af sit liv; der sidder hun med alle ingredienserne, som andre sukker efter at eje, midt i en børneflokk, som hun kunne gøre lykkelig den korte barndomstid — med en mand, som det glædeløse samliv ælder før tiden. Aldrig tilfreds med hvad hun når og får eller kan. Du røres af hende, men du forstår hende ikke, når hende ikke; sommetider et lys bag hendes ansigt — en viden i hendes blik, men nej, borte, hun flagrer igen forvildet videre, bestandig uden for din rækkevidde.

Ordene hvisker måske i den ensommes hjerte, hende du aldrig taler med, bare kender lidt, men ikke kan få kontakt med. Måske har hun sit virkelige liv netop i bevidstheden om, at hun kunne sige ordene en skønne dag. Men derudover — —

Sommetider tænkte hun: Har andre det ligesom jeg? Sådan, at hvis jeg begynder, fuldender en anden sætningen? Måske, men aldrig vished.

Akja, jeg havde lyst til at skrive en historie om, hvordan det ville gå hende, hvis hun udtalte ordene, endelig.

Jeg tror nok, jeg ville gøre den harmoniske tante til hovedpersonen i min historie, men jeg ved ikke rigtig, hvem jeg skulle vælge til den dyrebare person, som hun giver ordene til, jeg ved heller ikke, hvad jeg skal stille op med de to — endnu.

Men inden i mig hvisker ordene, ordene, som hun skulle sige.

Birthe Arnbak.

HILSEN TIL SKOLEN

I de 50 år, Ryomgaard Realskole har bestået, har skolen kunnet glæde sig over, at den har udført et arbejde til gavn for befolkningen på den egn, hvor den blev placeret. Det var med fremsynethed, at den unge lærer, Axel Munch, i 1913 byggede og oprettede en privat realskole midt i Djursland. Brug var der for skolen, og skolen blev anvendt. Når skolen nu fylder 50 år, går vore tanker tilbage til denne særprægede pædagog, der ikke blot ønskede, at skolens elever skulle lære noget, men som også stræbte efter, at skolen skulle sætte sit præg på elevernes tankegang og væremåde. Derfor blev skolens opgave stor, og i så henseende var skolebestyrer Axel Munch og skolebestyrer Erik Munch enige. Begge opnåede at se resultater af deres arbejde. Hjemmene sendte deres børn til skolen.

Den private realskoles vilkår og stilling i samfundet har ændret sig meget siden starten i 1913. Det var et pionerarbejde, der da blev udført. Landbefolkningen havde kun begrænsede muligheder for, at deres børn kunne få en eksamen som basis for videre uddannelse. De skolekundskaber, som børnene kan få på den private realskole, kan børnene nu også få på de kommunale skoler på landet, hvilket kun er glædeligt, idet landbefolkningens børn gennem mange år har været forfordelt i forhold til byens. Der er imidlertid stadig forældre, der af en eller anden grund ønsker, at deres børn skal undervises på en privat skole, og det bør ikke gøres unødigt vanskeligt for dem at realisere et sådant ønske. De frie og private skoler har været med til at gøre det danske skolebillede mere nuanceret, de har også givet forældrene mulighed for valg og derigennem indflydelse. Dette kan samfundet kun være interesseret i.

På sin 50-års dag er Ryomgaard Realskole en selvejende institution. Bestyrelsen for institutionen sender skolen sin hyldest og sin hilsen med en tak til dem, der lagde sine kræfter i, for at Ryomgaard Realskole kunne bestå og vinde fremgang, og det er bestyrelsens håb, at skolen også for fremtiden må kunne hævde sig og konsolidere sin stilling. *Kr. Vester-Petersen.*

Klip fra arkivet

Ryomgaard, den 22. Marts 1929

Anders Karl Sørensen Bolund Sørensen

Hilf Munch.

Til Vitterlighed om rigtig Underskrift rette Dato samt Underskrivernes Kyndighed:

J. S. Magnússon.
P. S. Munch.
Ryomgaard.

M. Sørensen
P. S. Munch.
Ryomgaard.

Foranævnte Ejendom, der er særskilt vurderet til Ejendoms- skyld ved 5te alm. Vurdering, er ved 6te alm. Vurdering vurderet til Ejendoms skyld til 8.000 Kr. L.Nr. 222.

Ved 4de alm. Vurdering til Ejendoms skyld er Matr.Nr. 1 bh Ryomgaard By, M. Magdalene Sogn, særskilt vurderet, medens Matr. Nr. 1 ce og 1 eg smst. ikke ses anset til Ejendoms skyld.

RANDERS AMTSTUE, den 4. April 1929.

M. Sørensen.

Et lille udsnit af underskriftssiden på skødet til 22 f. M. fra postbud Anders Karl Sørensen, Ryomgaard, til realskolebestyrer A. Munch smst. på matr. nr. 1 bh Ryomgaard, M. Magdalene sogn, m. v.

*

Det første skoleblad ved R. R. var »Mester Erik«. Her bringes øverst et udsnit af bladets hoved, som det fremtræder i sin hektograferede skikkelse. På bagsiden af bladet står der: »At dette blad ikke er trykt i 75000 eksemplarer bevidnes herved: Axel Munch, bogtrykker.« Den fem år senere udkomne »Mester Erik« er nu i eksklusiv trykt tilstand. Der skrives under pseudonymer, og der føres en voldsom polemik, vistnok ofte mellem den samme persons forskellige navne. Således står navnene »Penkala« og »Hans

Mester Erik.

1ste Aargang. Mandag den 20 December 1915. 121

Holst.

MESTER ERIK

NR 6

1. JUNI 1920

5. AARG.

KNALDPERLEN.

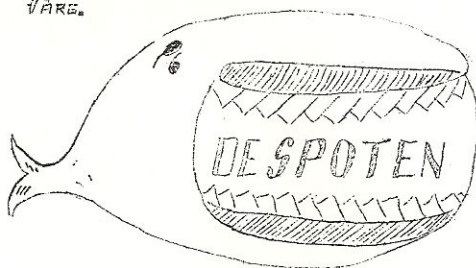
Ryomgård Realskole

1 December 1949

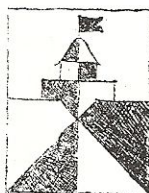
Organ for 8. b klasse

1. Aargang Nr. 2

VARE.

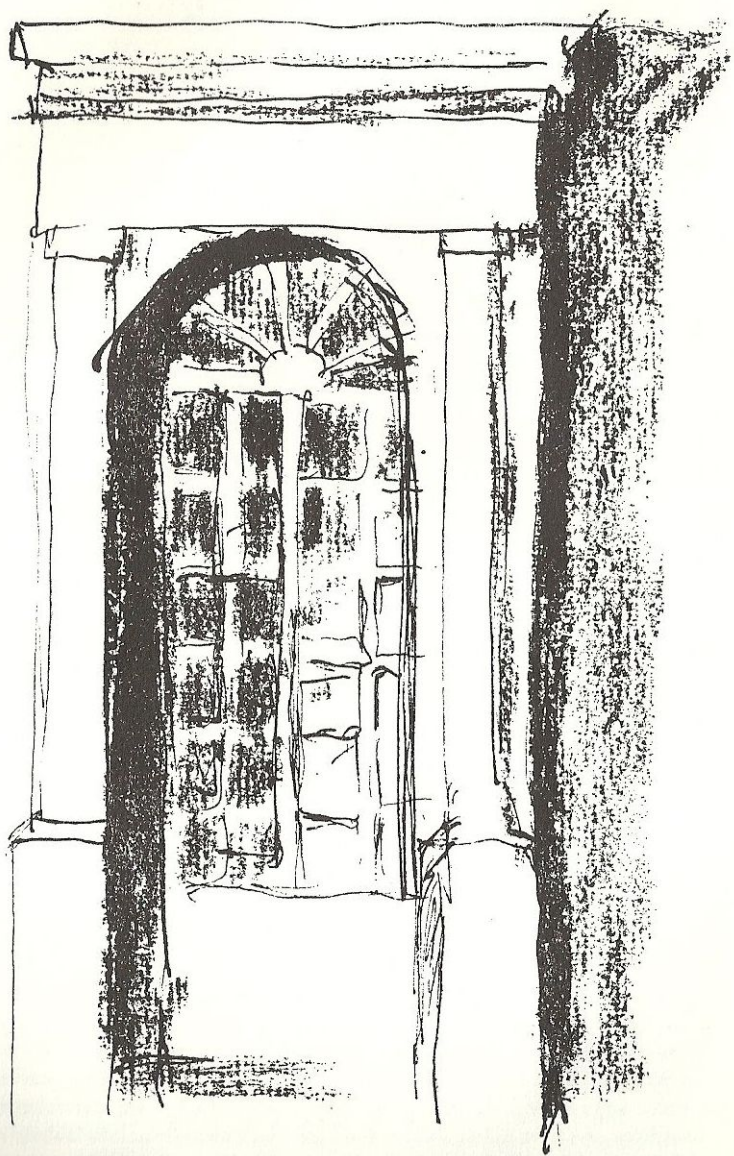

NR. 1

„DESPOTEN“

Holm« for A. Munch, og »Manden der grubler« eller »Bernhard Sørensen« for E. Munch. Efter at »Mester Erik« gik ind, var der en lang pause i bladvirksomheden, indtil »Knaldperlen« dukkede op i 1949 og udkom regelmæssigt hver måned i knap to år. Bladet var duplikeret og blev efterhånden organ for hele skolen, og ikke blot for 8. b, som det fremgår af tegningen. — Det sidste friske skud på det mangeårige skolebladstræ er »Despoten« med det imponerende hoved. Bladet er indtil videre kun udkommet i ét nummer, og vi håber, at det fortsætter.

EN SKOLEDAG

af Erik Munch

TIL MIN BRODER

*Alt det herlige og skønne,
vi i gerningen har vundet,
skyldes dig, for du brød vejen.*

SKOLEN

De rejste en skole ved storbakkens fod
en sommer, mens lærkerne sang.
De vied' den ind med glæde i sind,
så kom vel og lykken engang.
På dagdrømmens strålende regnbuebro
stod håbet med styrke og viljen med tro.

De rejste en skole, og bred var dens mur,
højt var der fra sokkel til tag.
Den vildsomme vind strøg frisk om dens tind
i arbejdets gryende dag.
Fra dagdrømmens strålende regnbuebro
kom gerningens glæde og gerningens ro.

De rejste en skole ved storbakkens fod,
en skole for samfundets børn;
og højt over tind med livsmod i sind
steg lyssindets sejrende ørn.
Da blegnede dagdrømmens regnbuebro,
thi solen fik magt og bød gerningen gro.

ELEVERNE SYNGER

I livets aftensvale,
i livets unge vår,
når gerningen er øvet,
og når den forestår,
når foden den er mødig,
når den er ung og let;
det gælder om at ville
og om at ville ret.

For barnet, der er hjemme,
kan dagen være blid,
men går du ud i livet,
da går du ud til strid.
Vil kampens fryd du kende
og aldrig blive træt;
det gælder om at ville
og om at ville ret.

Og skæfted' du et værge,
og smeded' du et sværd,
i livet skal det prøves,
hvad våbenet er værd;
men vogt den blanke klinge
for rustens gule plet;
det gælder om at ville
og om at ville ret.

M A T E M A T I K

Timen begynder. Matematik;
mod tavlen blikkene vendt er,
hvor Herluf sig muntre med cirkelens mystik
med korder, sekanter, tangenter,
med vinkler i centrum og periferi
 k_3 og k_4 , k_6 og k_{10} .

Min tro skal der hårde hoveder til;
jo, Herluf er enig med Holberg,
men det kan nu gå akkurat, som det vil,
han bliver det aldrig med Foldberg,
for Foldberg har skrevet en geometri
 k_3 og k_4 , k_6 og k_{10} .

Men Holger, han kan; der sidder han nu
med hånsmil og fingren i vejret;
mens Herluf er stedt i den yderste gru,
er Holger slet ikke besværet,
for matematik — ja, det kan han li'
 k_3 og k_4 , k_6 og k_{10} .

Kan Herluf da intet? Jo vist kan han så,
blot ej det forbistrede regning.
Fysik — botanik kan han sagtens forstå,
og han er en mester i tegning,
men matematik er en torn på hans sti
 k_3 og k_4 , k_6 og k_{10} .

Over bordets brede flade
spredes somrens fagre blomster:
Brunrod, Mjødurt, Timian.
Engens Øjentrøst og Skjalder,
Skovens Majblomst og Konvaller,
Margarit fra grøftens rand.

Og så stormer to og tyve
drenge, piger ind i stuen,
sætter sig om skolens bord.
Hver en plante skal beskrives,
vides skal det, hvor den trives,
hvad den hedder, når den gror.

Vides skal det, at og planten
var bestemt til livets gerning,
fra den spæd som spire sov.
Alt, som ejer liv, har virke
i naturens store kirke.
Resultat er livets lov.

Engens klokker, markens liljer,
Steffensurt fra skovens sale,
Ærenpris fra grøftens slugt,
hver en duftig blomsterranke
tjener een og samme tanke
nemlig den: *at sætte frugt.*

ENGELSK

De fremmede sprog — de fremmede sprog.

Niels Peter slog op i sin engelskbog:

»I do, and you do, and he does«.

Han tvinger sin tanke, og læberne si'er:

»My heart's in the Highlands, my heart is not here«,
men tankerne byder ham trods.

»My heart's in the Highlands, a-chasing the deer«,
nej, sna're, hvor drengene slås.

De fremmede sprog, de fremmede sprog,

jo vist skal de læres, så bliver man klog,

men værst er dog verbet: »to do«;

»we do, and they do, and doing and done,

I go, and I went, and going and gone«,

de verber — ak, de er en gru.

Og tankerne snæres af visdommens bånd.

Monstro der er længe endnu.

Da fanger hans øre så lifligt et råb,

da lyser i øjet så solrigt et håb:

de vender fra sportspladsen hjem.

Se, der kommer Peter, og der kommer Jens;

der tog han en hue — nå det var nok Svends.

Nu åbnes en dør vist på klem . . .

Det ringer — han lytter opmærksom, imens
hans tanker i sang bryder frem:

»I'm comming, I'm comming,

for my head is bending low.

I hear those tender voices calling:

Poor old Joe«.

FRIKVARTER

*(Drenge fra 6. og 7. klasse,
senere kommer en fra 8. og en fra 9. klasse til)*

»Er der nogen, der vil slås,
kan de melde sig til os«.
Vi forstår at gi' på kassen
Børge, Willi — Peder Madsen,
vi er ikke bange — vi.
Ingen skal gå ram forbi.

»Er der nogen, der vil slås,
kan de melde sig til os«.
Og så melder Hans sig stille;
det var ikke det, de ville,
Hans er stor, men hvad for sjov
har man vel at prøve lov.

»Er der nogen, der vil slås,
kan han melde sig til os«.
Så — nu bløder Willis snude.
Peder Madsen høres tude.
Børge bakser end med Hans,
men det bli'r en stakket dans.

»Er der nogen, der vil slås,
kan han melde sig til os«.
Medens Hans nu Børge banker,
kommer Børges bror — Niels Anker,
Hans, han bliver bleg om kind,
men så ringer duksen ind.

GYMNASTIK

Lette trin på trappetræ;
nu løber skolens piger;
snart er flokken omklædt;
de skal ha' gymnastik.
»Være, hvem det være vil,
den, som jeg rækker hånden til,
jeg ingensinde sviger«.

De synger — danser — leger —
de store med de små;
så frydeligt, så nydeligt
så let, så let på tå.

Tunge trin på gangens gulv;
nu stormer skolens drenge
ind til gymnastikkens fest,
så råbes der: »Træd an«.
»Alle ret« — »Del ind til to« —

»En to, en to, en to, en to«,
det er som klang af strenge.
Og kraftspring — rygspring øves.
Og længde — højdespring.
De boltrer sig i rib og ræk
med seje tag og sving.

Ranke rygge — blanke blik
og kinders sundhedsrødme,
stærke musklers smidighed,
det er det resultat,
der skal nåes ved gymnastik,
så drikker sjælen sundhedsdrik
af legemskraftens sødme.

Er ryggen som en ranke
og musklerne som jern,
så er der også sjælen bygt
så frydeligt et værn.

GEOGRAFI

Djursland

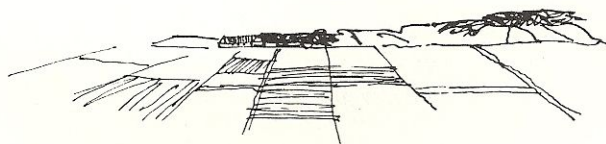
Danmark er som en have,
skønt er vort fædreland.
Gyldent er markernes duvende korn,
hvid er den tangklædte strand.
Grønne er fædrenes grave —;
blå er den stålblanke fjord;
rundt om i Danmark er tusinde hjem,
hvor danskerne bygger og bor.

I dag skal vi tale om Djursland,
for, børn, det kender vi bedst.
Nævner vi Danmark, så tænker vi på
Djursland i regn og i blæst,
Djursland i sol og skærsommer,
Djursland i vinterens sne,
Djursland, vor hjemstavn i glæde og sorg;
her kan I på kortet det se.

Før — i de ældgamle dage —
strakte sig her Kolindsund.
Nu er det borte, en blinkende å
snor sig på engenes bund;
men når om høsten det aftner,
da kommer sundet igen.
Tågerne bølger som fortidens hav
blidt over engene hen.

Djursland med søer og skove —
Djursland er slottenes land,
der Gl. Estrup og der Løvenholm,
Katholm nær Kattegats strand.
Møldrup og Høgholm os minder
om herren til Hjelman: Marsk Stig.
Kalø står høj med sin stolte ruin
hist i det blå Kaløvig.

Danmark er som en have . . .
Djursland med skov og med sø
er nu *vort* Danmark, for her blev vi født,
og her vil vi leve og dø.
Grønne er fædrenes grave,
blå er den stålblanke fjord.
Rundt om i Danmark er tusinde hjem,
hvor danskerne bygger og bor.

HISTORIE

Thormod Kulbrunarskjald

Solen steg over Stiklestad,
blødende rød i tågedampen.
Rundt om på marken — rede til kampen
lå Olavs kæmper og sov.

Morgenens steg over Stiklestad.
Intet man hørte. En enlig lærke
svang sig i sky med sang for de stærke;
da rejste en mand sig op.

Stille han stod i morgenens skær.
Strålerne brødes i brynjens ringe.
Dugperler lyste på kæmpens bringe.
Thormod Kulbrunarskjald.

Han løfted' sit sværd mod den stigende sol;
og fra hans læber kvadet stiger,
kvadet for helte, som aldrig viger.
Bjarkemålet han sang.

— — —

Og kvadet stiger gennem morgnens stilhed.
Der bliver uro over hele sletten.
De vågner — vender sig: Hvem ejer retten
til at forstyrre morgenstundens mildhed.

De ser på skjalden der i morgenskæret.
De hører Bjarkemålets djærve toner
om dag og dåd, der heltens isse kroner
med sejrens løv. Da griber de til sværdet.

Og op de springer. Imod blanke skjolde
nedsuser tusind sværd som ørnevinger;
og lyset brydes i de blanke klinger.
Hvad djærvt de sværger, vil de også holde.

— — —

Solen gik ned over Stiklestad.
Slagen var Olav — slagen hans hær.
Valen lå strøet med skjolde og sværd
og Olavs kæmper — de sov.

Der vandrer en mand mod den røde sol;
end lyser øjet i kampglædens glød.
Foden er sikker, men brynjen er rød,
Thormod Kulbrunarskjald.

Mod Stiklestadgården han styrer sin gang;
da kommer der folk og søger hans sår.
Knækket en pil i hans bringe står.
De prøver at trække den ud.

De evner det ikke; da vil han selv,
griber med tangen og river med ryk
pilen af såret, som jog han en myg.
Thormod Kulbrunarskjald.

Ser på den blodige pil og si'er:
»Hvidt lyser fedtet i hjerteblod.
Fed er jeg vorden om hjerterod.
Kongen har fodret os godt«.

Død ligger dagen i aftenskær.
Himlen i vesten er blødende rød.
Kampen er kæmpet. Helten er død.
Thormod Kulbrunarskjald.

FRIKVARTER

Piger fra 9. klasse

Laura, Karen og Else
vandrer fortrolige arm i arm;
damefornemme agter
de ikke på »børnenes« larm.

Laura, Karen og Else
vandrer hvert evige frikvarter
værdige rundt omkring linden,
mens de på »børnene« ser.

»Damerne« vandrer forbi mig.
Jeg hører, en si'er »Kan du gætte«;
så høres ej mer, men så er det,
de alle tre mødes med Mette.

Bevares, hvor blir der en snakken;
de ler, og de klapper i hænderne.
Mette er vred, forstår jeg,
hun stamper og viser dem tænderne.

Det dameagtige væsen
er borte, og alt det, som Mette si'er,
blir mødt med en trillende latter
af tre ualmindelig søde pi'er.

LITTERATUR

(Mødet mellem Olav og Audun af »Hakon Jarl hin Rige«)

9. klasse

Solen synker i Norges dale,
blodrød farves den evige sne
på klippernes tinder.

Olav sidder i kongesale.
Bænket om bordet kæmperne le,
og timerne rinder.

Da kommer Audun

Hvor er han gammel;
men rank og vældig hans kæmpekrop;
den største kæmpe må skue op
for at se hans åsyn.

Han sætter sig stille.
Kæmperne vender sig,
ser mod den høje
og tier, thi der står lyn fra hans øje,
enøjet er han.

Da taler Olav

Kom du, gamle, hid fra havet,
vær velkommen da i hallen.
Er med skjaldskab du begavet,
vel da — højt vi hædrer skjalden.

Hvo du end er; når du søger
Olavs hal, da ved jeg vist,
at dit hjerte søger sandhed.
Kender du den hvide Krist?

Da taler Audun

Vid bruger den, som vidt må færdes.
Hjemme går alt så jævnt.
Ej er jeg kommet for kvad at kvæde
her i kong Olavs hal.

Stærkt har med spydsod kæmper jeg ristet;
fager er frimænds kamp.
Nævnnende Odin nåed' de Valhal.
Veg er den hvide Krist.

Vidt har jeg vandret i ødemarken;
sent synker solen i hav.
Odins øje så jeg hver morgen,
ikke den hvide Krist.

Nu blunder Norge i sommernatten.
Lyst ligger landet i kvæld.
Ord vil jeg veksle med dig, kong Olav,
hvis du vil følge mig ud.

I sommernatten — Audun taler

Klynkende klerke mjavende messer
kvad uden marv, uden kraft;
passe vel kan de blandt sydlandets palmer;
ikke på Norges fjeld.

Når kendte Norge ikke til kraften
eller til kraftens tro.
Granvoksne graner fjeldene tjælde.
Her hersker Odin og Thor.

Mildhedens maske klæder ej kæmpen,
men vel den klynkende klerk.
Aldrig, kong Olav, Vegtam vil vige
Valhal for hviden Krist.

Vogt dig, kong Olav, Asernes åsyn
vendes i vrede fra den,
der vil forstyrre tingenes orden.
End ejer Hejmdal sit horn.

*(Han går. Olav bliver stående tvivlrådig.
Da kommer Thangbrand)*

Thangbrand

Hil dig, Herre, der du stander.
Fred med Gud i aftensvale.
Snart skal kirkeklokkeklangen
fylde Norges fagre dale.

Snart skal Herrens glade budskab
lyse op i hedninglande.
Norges folk ved dig skal skue
livets sol fra lysets strande.

Tro kun ej, du øver uret
ved at bryde nye baner.
Ny var også Odin engang
mellem Norges høje graner.

Men nu er hans tid tilende.
Du har bragt til Norges dale
kærlighedens milde budskab.
Hil dig, drot, i aftensvale.

(Olav vågner af sit mismod — ser lyst på ham og siger:)

Ja, du har ret.

OPGAVEREGNING

8. og 9. klasse

De sidder og regner. Se blyanten går.
En er frimodig — jo han forstår.
En hamrer blyanten arrigt i bordet.
Sætningen dæmrer i tanken, men ordet
vil ikke klares. Nu lyser hans smil.
Centrum blev spiddet på sætningens pil.

De sidder og regner. Tankernes hær
bølger imod dem — snart fjern og snart nær.
Det gælder at finde, når hærbølgen nærmer sig,
frem af dens fylde tanken, som skærmer sig
skjult i en sætning, thi findes den frem,
så er de færdige, så skal de hjem.

De sidder og regner med blyant og blæk
med alvorens adel i ansigtets træk.
Unge — det er de, men gerningens glæde
lyser iblandt dem — vist er den til stede.
Det skønneste syn, mine øjne så,
var unge, der lærte at se og forstå.

ELEVERNE SYNGER

Mens under klokkers klang
dagens rose døde,
sig nattens engel svang
til jorden i aftenrøde.

Og aftensvalens fred
bragte han på sin vinge,
bragte den hver, som led,
hvem sorger og savn mon tvinge.

Den trætte sjæl, han så,
skænked' han hvilens lykke.
På aftenhimlens blå
steg nattens strålende smykke.

»En skoledag« er udsendt i privattryk i 100 eksemplarer i 1943 og optaget i årsskriftet 1953; men vi synes, at 50 års jubilæet er en passende lejlighed til atter at genoptrykke det.

(Red.)

Hr. Dynesen trækker sig tilbage

Hr. Dynesen tog i 1915 lærereksamen fra Hjørring seminarium, hvor også hr. E. Munch og fru Munch har gået.

Det var således ikke en ukendt mand, der i 1918 rykkede ind på Ryomgård realskole. Hr. E. Munch kendte hr. Dynesens evner og principper.

Orden, præcision, grundighed og tempo prægede hr. Dynesens timer. En udpræget retfærdighedssans omgav hans karakterer.

I 1935 kom undertegnede ind på Ryomgård realskole i 7. klasse. Den første time, jeg skulle have hr. Dynesen i, var gymnastik. Jeg havde gået i en lille to-klasset landsbyskole hos en udmærket lærer; men korrekt opførsel havde jeg ikke lært. Jeg kunne hverken bukke eller gå baglæns ud ad døren, og jeg rejste mig ikke op fra min plads, når læreren talte til mig. Det havde en af mine klassekammerater allerede lagt mærke til, så lige inden hr. Dynesen kom, sagde han: »Ham skal du altså sådan passe lidt på. Han er god nok; men han tåler ikke, at man opfører sig dårligt, og man skal kunne sine ting.«

Og så kom hr. Dynesen. Jeg lagde straks mærke til hans

gang og hans måde at sætte hænderne på, og at han var meget korrekt i sin optræden.

Hr. Dynesen talte til mig, som om jeg var voksen, jeg var lige fyldt 15 år, og det var noget, der gjorde et godt indtryk på mig, så jeg gjorde, hvad jeg kunne for at opføre mig pænt og kunne lektierne.

Hr. Dynesens stemme kunne svinge fra det myndigste, skarpeste og hårdeste, når klassen ikke ydede sit bedste f. eks. i gymnastiksalen, til det blødeste, reneste, varmeste og særdeles klangfulde, f. eks. når hr. Dynesen sang.

Vi børn, særlig da vi blev lidt større, holdt af hr. Dynesen, og vore forældre respekterede ham.

I fysiktimerne lød det: »Kan man sine sætninger, kan man sin fysik!« Det var forsøg, tegninger, sætninger, forklaringer og overhøringer, og vi fik en solid viden om fysik.

Mange husker også med glæde tilbage til hr. Dynesens tysk-timer, hvor han, med et væld af korte spørgsmål — og svar fra eleverne — slog den tyske grammatik fast og lærte eleverne andet end at læse op og oversætte.

Når skolens kor sang ved festlige lejligheder, måtte man spørge sig selv: »Hvordan får han dog eleverne til at synge så godt?« Svaret er: Ved et målbevidst og energisk arbejde, hvor han aldrig sparede sig selv.

Senere lærte jeg hr. Dynesen at kende som kollega og som spejder.

Som kollega var han altid parat med velunderbyggede faglige råd og forklaringer og undervisning, ligesom han altid tog sin part af det arbejde, som ligger uden for timerne.

I lærerkollegiet og i spejderbevægelsen lærte jeg, at den ellers så strenge lærer kunne være blid, beskeden, livlig og charmerende.

Mange gode minder har vi børn af Ryomgård realskole. I dette skrift vil vi hylde en af dem, der gav os gode minder.

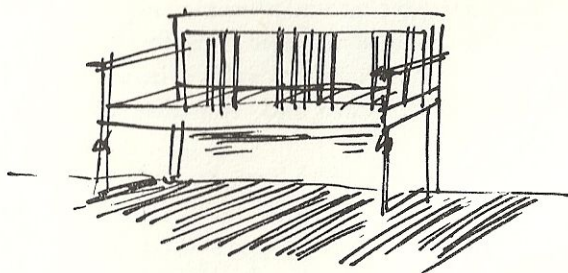
Kære hr. Dynesen! Tak for Deres slid og slæb for os. Vi ønsker mange gode år frem i tiden for Dem og Deres kone.

P. Thorup (15/38)

Elevforeningen ønsker til lykke!

En af elevforeningens opgaver er at være kontaktled mellem skolen og dens gamle elever. For den, der gennem nogle år har haft en finger med i spillet ved arrangementer af jubilæums-sammenkomster, er det iøjnefaldende, at der faktisk hver gang er en særdeles hjertelig og kammeratlig stemning over dagen med masser af »Kan I så huske...« og adskillige gange med løfter om at mødes igen om 5 år o. s. v. Taler man med jubilæumsdeltagerne senere hen, viser det sig imidlertid næsten altid, at kontakten mellem de gamle klassekammerater ikke er anderledes end før sammenkomsten.

Er det da feststemning det hele? Nej, er ikke snarere sandheden den, at man føler, — og jo stærkere, des længere man får det på afstand, — at man her fik et skub i den rigtige retning, — et ekstra skub ud over det, som en større eller mindre

eksamen kan være for en, — en erkendelse, man selvfølgelig ikke kan indrømme i en på én gang famlende og rebelsk alvidende 15-16 års alder, hvor ens idealer er alt andet end identiske med dem, skolen har stillet op for en. »Den må jo fin' sæ i møj, mens den går i skuel!« (Elevbemærkning under konfrontering på gangen mellem lærer og en 9. kl.s elev.) Bemeldte — forøvrigt ikke ubegavede — elev er selvfølgelig fuldstændig klar over, at den dag, han går fra skolen ud i det praktiske liv, behøver han ikke at »fin' sæ i nær så møj«!!

I denne forbindelse føler jeg trang til at minde om den velkomst, jeg gentagne gange har hørt hr. E. Munch give de nye elever efter sommerferien: »Jeg håber, I må befinde jer godt her, og det vil I, når I passer jeres arbejde og gør, som vi vil have det«, og det er ikke en »vi alene vide«-indstilling, men en særdeles realistisk livsvisdom om børns indstilling til selvbestemmelse kontra orden. Mon ikke mange med blot nogle få års afstand fra translokationen føler dette skub, givet måske af unge idealistiske, endnu søgende lærere, måske af ældre mere erfarne kræfter, der med mere håndfaste metoder styrer direkte mod deres mål.

Skolen er til for elevernes skyld. Elevforeningen er på sin vis til for skolens skyld, idet dens eksistens er et vidnesbyrd om, at skolens sigte mod noget mere end blot kundskabsmeddelelse ikke har været forgæves.

Vi ønsker vor jubilerende skole til lykke med det første halve århundrede, og vi hylder den — ikke blot gennem disse fattige linier, — men gennem hele årsskriftet og gennem det fællesskab, som er elevforeningens eksistensgrundlag, og vi gør det i håb om, at der også i fremtiden må være gamle elever, der vil være vidner om, at det arbejde, der gøres på skolen, har værdi for dem også ud over det rent kundskabsmeddelende.

Elevforeningen gratulerer!

K. Basse Kristensen.

Efterårsfesten 1962

Årsfesten holdtes lørdag den 20. oktober. Efter afslag fra et par af elevforeningens tidligere talere lykkedes det bestyrelsen at få tilsagn fra forfatteren Erik Rostbøll, Randbøl. Det blev en stor og glædelig oplevelse at høre Erik Rostbøll. »Medlevelsens kunst« var foredragets emne. Mange har sikkert gjort sig adskillige tanker på forhånd om, hvad denne titel dækkede over. Men ingen kan da være gået skuffet derfra. Et åndfuldt og begavet, men samtidig jævnt og hjerteligt foredrag om menneskers forhold til og påvirkning af hinanden. Bestyrelsen glæder sig over, at vi nu har endnu en taler, som vi gerne vil høre igen.

Generalforsamlingen var som sædvanlig kortvarig og fredssommelig. Regnskab og beretning godkendtes. Kontingentet fastsattes uforandret til 8,00 kr. — Formanden redegjorde for Vester-Petersens mindefond (omtalt andet steds i bladet) og rettede en tak til medlemmerne, til bestyrelsen og specielt til foreningens mangeårige kasserer Annagrethe Nielsen, der ikke ønskede genvalg. Til bestyrelsen nyvalgte fru Gertrud Sten Larsen (årg. 45). Medlemstal: 633.

Før aftenfesten nåede bestyrelsen ved et hastemøde at konstituere sig som følger:

K. Basse Kristensen, formand,	Bent Lorentzen, redaktør,
Henning Vester-Sørensen, kasserer,	fru Bitten Bøye og
fru Gertrud Sten Larsen, sekretær,	fru Birgit Høgh Nielsen.
Jørgen Rygård, redaktør,	

Sekretærens adresse, hvortil ud- og især indmeldelser samt adresseændringer bedes sendt, er fru Gertrud Sten Larsen, Silkeborgvej 248, Åbyhøj.

Foreningens gironummer er stadig 45678.

*

Aftenfesten var formet som afskedsfest for hr. Dynesen. Søren Carlsen, Hornslet, talte om hr. Dynesen som den sidste af pionererne, der nu lægger op. Endvidere blev der talt af hr.

Munch, Kristian Vester, skolebestyreren, frk. Weiner, Aage Aagaard som talsmand for 40-års jubilarene, der var mødt 9 af 20, og af formanden, som overbragte hr. Dynesen dels elevforeningens afskedsgave og dels dens udnævnelse af hr. Dynesen til æresmedlem. Til slut havde hr. Dynesen ordet for at takke til alle sider.

Der blev fra festen sendt telegram til foreningens æresmedlem, hr. Holden Dall, Århus. I dagens løb var der lagt blomster ved Axel Munchs mindesten, på hr. Vesters og hr. Magnussons grave på Marie Magdalene kirkegård og på Jørgen Hansens grav på Hadsten kirkegård.

Efter spisningen gik dansen livligt til midnat. Alt i alt en udmærket fest.

Vi slutter denne redegørelse med at sende alle medlemmer vore bedste ønsker om et godt nytår med tak for 1962.

Venlig hilsen

Bestyrelsen.

Søren Vester-Petersens mindefond

Ved generalforsamlingen i 1961 vedtoges det at lade bestyrelsen arbejde videre på at skabe et varigt minde om Søren Vester-Petersen.

I juni d. å. påbegyndtes en indsamling blandt foreningens medlemmer, og den er hidtil forløbet godt. Der er til i dag indbetalt kr. 1969 af 99 bidragydere.

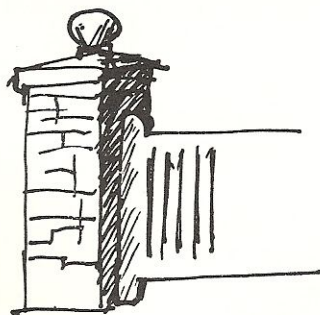
Ved generalforsamlingen i år vedtoges det at uddele en eller to flidspræmier ved translokationen i 1963 og at lade indsamlingen fortsætte til næste sommer for derefter at udarbejde nærmere bestemmelser for legatets anvendelse, så at de nødvendige tilføjelser til foreningens love kan fremlægges til godkendelse ved næste års generalforsamling.

Indsamlingens kontobetegnelse er: giro-nr. 94621, K. Basse Kristensen, Solbakken, Ryomgård, — altså ikke elevforeningens kontonummer. Tak for bidragene. *Bestyrelsen.*

Lærerkrafter ved R. R. fra 1913 til 1963

1. Axel Munch, skolebestyrer	1912—1939 †
2. Holden Dall, skolebestyrer	1912—1917
3. Hakon Kirkegaard, skolebestyrer	1912—1915
4. Kristine Kristiansen, lærerinde	1913—1918 †
5. Marie Dall, lærerinde	1913—1917 †
6. G. Theilgaard, lærer	1914—1915 †
7. Louise Michelsen, lærerinde	1913—1914 †
8. Dagmar Munch, overlærer	1914—1961
9. Emilie Laursen, lærerinde	1915—1917
10. G. K. Graversen, lærer	1915—1920 †
11. Alfred Bjerrum, lærer	1915—1918
12. Villiam Seligmann, lærer	1915—1916
13. I. Berthelsen, lærer	1916—1917
14. Jon Skuli Magnusson, lærer	1917—1944 †
15. Erik Munch, skolebestyrer	1917—1961
16. Dagmar Jensen, lærerinde	1917—1918
17. Marius Dynesen, overlærer	1918—1962
18. Søren Holt Jensen, lærer	1918—1920
19. Chresten Jørgensen, lærer	1918—1919
20. Niels Sæderup, lærer	1919—1925 †
21. M. C. Jensen, lærer	1927—1932 †
22. Leif Birkelund, lærer	1927—1931
23. Christian Kjeldsen, lærer	1931—1935
24. Mogens Høirup, lærer	1931—1934 †
25. Axel Andersen, sognepræst i M. M.	1934—1940
26. Helga Andersen, lærerinde	1934—1935
27. Thyra Weiner, overlærer	1925—1927 og 1935—
28. S. E. Sørensen, lærer	†
29. Søren Vester-Petersen, skolebestyrer	1938—1961 †
30. Peder Thorup Pedersen, lærer	1942—1948
31. Bent Andersen, lærer	1944—1946
32. Anton Eriksen Nielsen, overlærer	1944—
33. Gudrun Steffensen, lærerinde	1944—1945
34. Anne Kristensen, lærerinde	1945—1949
35. J. H. Abildtrup, lærer	1946—1947
36. Hans Inselmann, lærer	1946—1948
37. Knud Basse Kristensen, viceskoleinsp.	1947—

38. Kirstine Gyldenløv, lærerinde	1947—1948
39. Ejvind Basse Kristensen, skolebestyrer	1948—
40. Lene Basse Kristensen, overlærer	1948—1955 og 1962—
41. Niels Anker Højholt, overlærer	1948—
42. Emmy Basse Kristensen, lærerinde	1949—
43. Hans Lindeberg Madsen, lærer	1949—1950
44. Fanny Højholt, lærerinde	1950—
45. Jens Yde, sognepræst i Kolind	1952—
46. Christina Nielsen, overlærer	1953—1960
47. Kai C. Ahrensbach, lærer	1954—1956
48. Ruth Madsen, lærerinde	1955—1956
49. Ole Ditlev Jensen, lærer	1955—
50. Henning Wulff Petersen, lærer	1956—
51. Carsten Gotfredsen, lærer	1956—
52. Axel Andersen, lærer	1956—1958
53. Ove Bjørnlund Jensen, lærer	1958—1960
54. Erik Hedegaard Nielsen, lærer	1960—1960
55. Margit Bakmann, lærerinde	1960—1962
56. Poul G. Thode, lærer	1960—1961
57. Kirsten Baatrup Pedersen, lærerinde	1961—
58. Birgit Jacobsen, lærerinde	1961—
59. Karen Rasmussen, lærerinde	1961—
60. Poul Erik Bøckhaus, lærer	1961—1961
61. Per Vilfred Christensen, lærer	1962—1962
62. Søren Søe, overlærer	1962—
63. Vagn Klinkby, lærer	1962—
64. Jens Thomsen, lærer	1962—

Af skolens dagbog

1961

14. august begyndte det nye skoleår med 394 elever. Ved morgensangen udtalte skolebestyreren, mens eleverne rejste sig: For flere år siden havde skolebestyrer Munch bestemt, at Vester-Petersen skulle være hans efterfølger. Da hr. Munch trak sig tilbage ved dette skoleårs begyndelse, er det altså Vester-Petersen, der skulle have stået her i dag og taget imod jer. Den, der råder over os mennesker, ville det anderledes. Stående umiddelbart ved det mål, han længe havde set hen til, måtte han bort. For skolen er det et smerteligt tab, han var en fremragende lærer, og han havde mange smukke menneskelige egenskaber. For jer er det vemodigt, han holdt af jer og elskede arbejdet iblandt jer.
Han var min ven.
Og nu er han død.
Æret være hans minde!
- Så sang vi hans yndlingssalme: Den store Mester kommer, og dernæst blev der budt velkommen til de 4 nye lærerkræfter.
14. september gik skolens flag til tops for fru Munch.
18. september havde vi månedslov.
19. september mindedes ved fællessangen F. N.s generalsekretær Dag Hamerskjøld.
26. september afholdt omegnens lærerkredse instruktionskursus på skolen. Om formiddagen talte seminarirektor Paaskesen, Skive, om regneundervisning. Om eftermiddagen gennemgik undervisningsinspektør V. Baltzer problemer vedrørende den nye realeksamen.
7. oktober tildelte undervisningsministeriet den nye skolebestyrer eksamensret.
14. oktober holdt skolens duks, Robert Johansson, foredrag om Røde Kors-hjælpen til u-landene.
16. oktober til 21. oktober: Efterårsferie.
24. oktober omtalte skolebestyreren ved fællessangen F. N.-dagen og dens betydning.
4. november holdt viceinspektøren foredrag om F. N. i sidste lektion.
13. november begyndte tertialsprøven.
25. november havde vi månedslov.
5. december uddeltes vidnesbyrd. — 93 elever har bestået idrætsmærkeprøverne.
22. december fejredes juleafslutningen. I den anledning samledes elever og lærere i hotellets sal, hvor 9. klasse under hr. O. D. Jensens ledelse opførte Kjeld Abels »Eva aftjener sin barnepligt«. Senere på dagen samledes hele skolen omkring juletræet i salen, hvor vi sang julesalmer. Der blev givet juleferie til den 6. januar.

17. januar var forældrene til 7. klassernes elever forsamlede på skolen. Skolebestyreren gav en redegørelse for den nye skolelovs bestemmelser om betingelserne for fortsættelse i den boglige linje og/eller den praktiske linje og gjorde samtidig rede for, at vi vil søge at starte en a-linje (den praktiske linje) næste skoleår.
13. marts begyndte tertialsprøverne.
22. marts havde skolen besøg fra erhvervsvejledningskontoret i Randers. Eleverne i 8. og 9. klasserne fik en dygtig og grundig orientering om erhvervsvalg.
24. marts holdt hr. Dynesen sit sidste lørdagsforedrag på R. R. Emne: Episoden ved Nørre Snede.
26. marts iværksatte elever fra 9. klasse og 5. b en indsamling til udviklingslandene. Den sluttede den 31. og gav 450 kr.
27. marts uddeltes vidnesbyrd. Skolebestyreren talte bl. a. om to betingelser for menneskelig udvikling: at modtage impulser udefra og at være villig til at arbejde på at udrense åndelige defekter af sit sind.
16. april begyndte 9. klasses årskaracterprøve.
7. maj begyndte skriftlig eksamen.
21. maj begyndte mundtlig eksamen.
23. juni. Forældredag og translokation. Hr. Dynesen sluttede her sit 44-årige virke ved R. R. Hr. Dynesen hyldedes af skolens bestyrelse efter translokationen og af kollegerne om aftenen.

Gaver og legater

Skolebestyrer Axel Munchs friplads og boghandler Vixø's boglegat søgtes af 4 elever. Fripladsen tildeltes Gurli Svith, Østenfjeld.

Foreningen har modtaget til uddeling:

Skolebestyrer Axel Munchs mindelegat.	1 bog fra boghandler Vixø.
Foreningen »Norden«s bog gave.	50 kr. fra en anonym giver.

Vor hjerteligste tak til givne!

Ved translokationen uddeltes følgende præmier:

Axel Munchs mindelegat: Kaj Frandsen.
 Boghandler Vixø's flidspræmie: Gunver Baltzer Nielsen.
 Elevforeningens flidspræmie: Steen Mogensen.
 Elevforeningens flidspræmie: Anna Precht Hansen.
 Elevforeningens flidspræmie: Hanne Dolmer.

Ved vidnesbyrduddelingen i juni modtog hver af følgende elever en bog: Gerda Sørensen, 8a. Else Marie Olesen, 8b. Erling Klüwer, 8c. Erik Jørgensen, I real. Poul B. Jørgensen, 7a. Freddy Stockholm Jørgensen, 7b. Jørgen Jørgensen, 7c. Elice Møller Haarup, 6a. Jette Else Andersen, 6b. Lise Eriksen, 5a. Bodil Thomsen, 5b. Kirsten Flindt, 4.

Nye medlemmer

Annie Rafn Andersen, Stenvad.
Marina Nørgård Andersen, Egeballegård pr. Tranehuse.
Preben Andersen, Nimtoftegård, Nimtofte.
Erik Brock, Elholt pr. Ryomgård.
Anja Bro-Jørgensen, Løvenholm pr. Auning.
Walther Eriksen, Nimtofte.
Børge Brogaard Hansen, Azaleavej 40, Kbhvn., Valby.
Anne-Marie Holm, »Karolinehøj« pr. Hornslet.
Bjarne F. Jacobsen, Ryomgård.
Hanne Jensen, Pindstrup.
Karin A. Jensen, Ryomgård.
Peter Ditlev Jensen, Kolind.
Kristian Kristensen, Nimtofte.
Steen M. Mogensen, Kolind.
Jørgen Holm Pedersen, Ryomgård.
Knud Rauff Petersen, Ryomgård.
Lone Rasmussen, Kolind.
Knud Erik Søndergaard, Pindstrup.
Randi Thygesen, Attrup pr. Ryomgård.
Thomas Wester, Sivested Odde pr. Kolind.
Birte Vester-Petersen, Ryomgård.

Anders Birger Andersen, Gjerrild.
Niels Axel Boas, Hemmed Mølle.
Lena Lyngby Clausen, Gl. Mølle, Ørum, Djursl.
Anna Precht Hansen, Hemmed pr. Glæsborg.
Leif Hove, Linå pr. Løgten.
Ove Møller Haarup, Allinggård pr. Auning.
Knud Erik Søgaard Jensen, Auning.
Gunnel Kershøj Jørgensen, Sindalsgård, Nimtofte.
Jane Lerche Møller, Bønnerup pr. Glæsborg.
Gunver Baltzer Nielsen, Linå pr. Hornslet.
Hanna A. Nielsen, Syv veje pr. Mørke.
Knud Erik Nielsen, Stenvad.
Arne Fusager Rasmussen, Stenvad.
Kjeld V. Rasmussen, Mørke.
Richard V. Rasmussen, Mørke.
Jørgen I. Sørensen, Tøstrup.
Lars Svith Sørensen, Stenvad.

Carsten Brandenburg, Mørke.
Arne Brock, Agerndalsgård, Nimtofte.
Birte Merete Caspersen, Pindstrup.
Hanne Dolmer, Marie Magdalene.
Kaj I. Frandsen, Brunmose pr. Pindstrup.
Tove Birgit Frandsen, Pindstrup.
Per Schneider Hansen, Veggervlev.
Villy Petersen Hougaard, Hemmed.
Gregers Vester Jacobsen, Balle st.
Svend Aage Jensen, Ringsø pr. Pindstrup.
Karsten Jørgensen, Ryomgård.
Aase Madsen, Marienhoff.
Inger Lise Nielsen, Pindstrup.
Birgit Jelle Pedersen, Sundby pr. Kolind.
Erik Bøgh Pedersen, Ringsø pr. Pindstrup.
Orla Pedersen, Mårup pr. Kolind.
Hanne Rygaard, Pindstrup.
Inge Sørensen, Granly pr. Nimtofte.

Redaktionelt

Igen i år har vi oplevet det usædvanlige, at vi til årsskriftet har modtaget mere stof, end rammerne har kunnet rumme. Vi takker alle, der så beredvilligt har bidraget til at gøre arbejdet let og morsomt for os i redaktionen; men vi vil ikke undlade at gentage et lille suk fra tidligere: *Persoonalia!*

Når skriftet til næste år atter antager beskednere former og kommer som ordinært årsskrift, vil vi gerne kunne bringe mere af det stof, der er en væsentlig del af dets berettigelse. Så hvis vore medlemmer selv tager eksaminer, gifter sig eller lignende, vil vi gerne have et par ord om det. Man kan vist også godt underrette os om andres levnedsløb, uden at det kan opfattes som sladder.

Med hilsen og tak for godt samarbejde.

Bent Lorentzen,
Rosenholms allé 16,
Viby, Jyll.

Jørgen Rygård,
Bakkeledet 38,
Birkerød.

Årsoversigt 1. juni 1961- 31. maj 1962

Indtægter:

Girobeholdning	2.054,24
Kassebeholdning	215,66
Axel Munchs mindelegat	50,00
Kontingent fra 587 medlemmer	3.911,00
Ekstra salg af årsskrifter	45,00
Renter	18,68
	6.294,58

Udgifter:

Axel Munchs mindelegat	50,00
Præmier	56,00
Kranse, blomster, gaver (forstørrelse + indramning)	568,50
Mindesten for I. S. Magnusson	557,50
Efterårsfesten	532,71
Annoncer	329,08
Porto og gebyrer	465,69
Kolind bogtrykkeri	1.853,40
Giro-beholdning	1.862,39
Kassebeholdning	19,31
	6.294,58

Status pr. 31. maj 1962

Girobeholdning	1.862,39
Kassebeholdning	19,31
Beholdning ialt	1.881,70
Beholdning 1961	2.269,90
Beholdning 1962	1.881,70
Underskud	388,20

Åbyhøj, den 13. juni 1962.

Annagrethe Nielsen.

Revideret.

Foldby, den 15. juni 1962.

J. Jacobsen.

Randers, den 22. juni 1962.

Vester-Petersen.

Personalia

Årets studenter:

Lise Robert Jensen, Auning; Elin Clemmensen, Skarresø; Villy Bech Iversen, Hvilsager; Carl Johan Mortensen, Århus; Karen Andersen, Stenvad; Birgit Lorentzen, Stenvad; Sven Erling Mehlsen, Auning.

Lærereksamen er bestået af:

Jørgen Pedersen (1956), Karin Bjarnason (1956).

Lægevidenskabelig embedseksamen:

Erik Wraae (50), Jørgen Rygård (51).

Blandede:

Henry Carlsen (1919) er udnævnt til norsk vicekonsul i Grenå
Bent Lorentzen (1951) er ansat som lærer i musikhistorie og musikteori ved Musikkonservatoriet i Århus.

Følgende har indgået ægteskab:

Ejvind Ejlersen (1951) med Tove Madsen.
Kurt Dyrby Jørgensen (1954) med Ninna Mayer.
Astrid Andersen (1954) med Jørgen Katholm Rasmussen.
Annie Pedersen (1951) med ingeniør Ole Bay.
Ulrik Hald (1955) med ?
Jørgen Pedersen (1956) med ?
Birgit Green (1957) med ingeniør Skåning.
Lis Christiansen (1954) med John Petersen (1952).
Ulla Bredgaard (1959) med Finn Lassen (1955).

Foreningen ønsker til lykke!

— — —
Foreningens æresmedlem, skolens medstifter, viceskoleinspektør Holden Dall har haft den store sorg at miste sin hustru, fru Marie Dall (f. Holst), som var lærerinde ved skolen fra 1913 til 1917.

Medlem af bestyrelsen fra 1954 til 1962 Jørgen Hansen (årg. 1935) døde i januar.

Tonny Højlund Nielsen (årg. 1960) omkom ved en færdselsulykke i maj.
Æret være deres minde!

*Øverst den gamle mølle og nedenfor skolen før
udvidelsen først i trediveerne.*

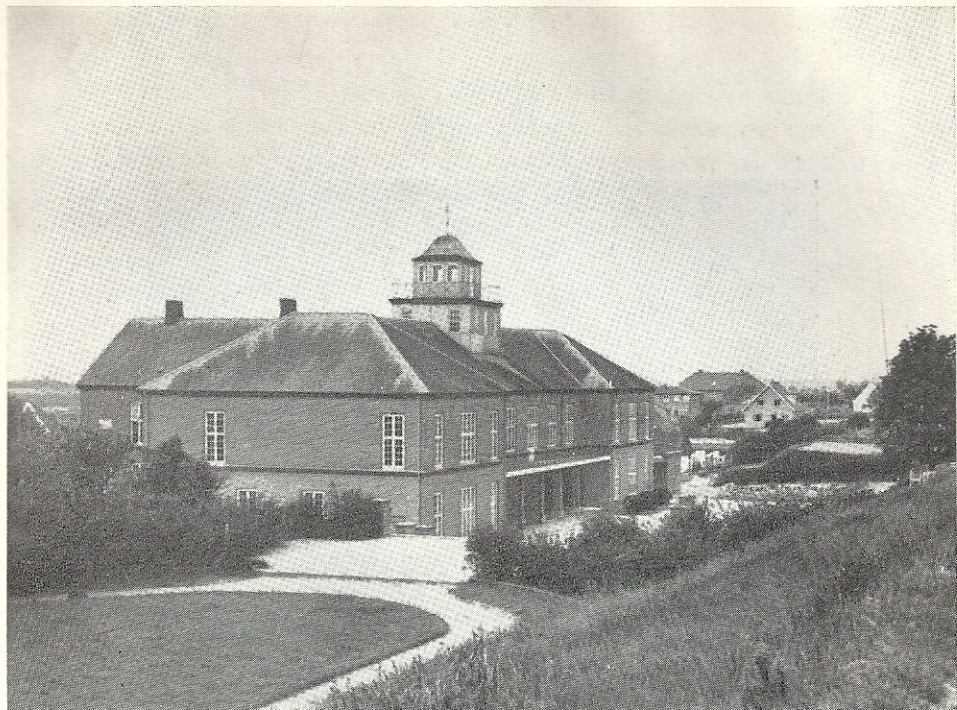

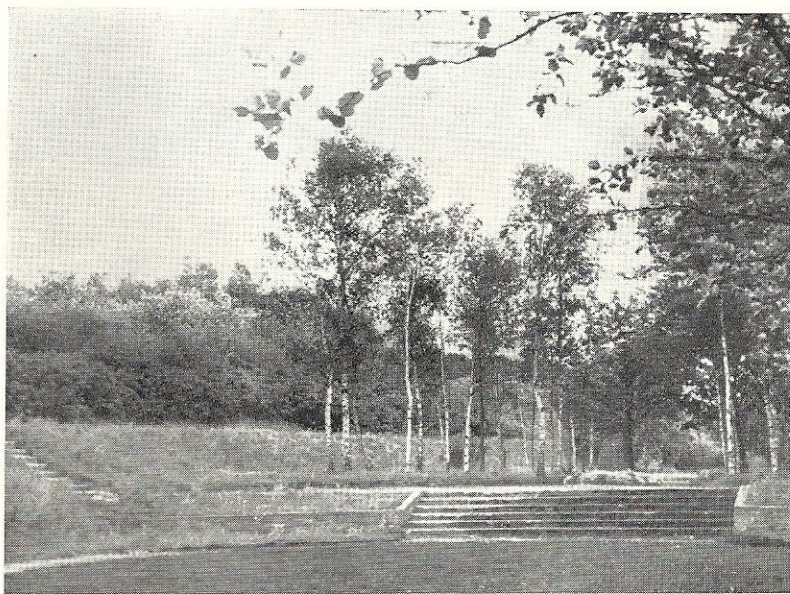
*Axel Munch er øverst på
siden omgivet af »Staben».
Ved hans venstre side står
Søren Vester-Petersen.*

*Nederst:
Axel Munch.*

Skolen, som den er nu, set fra Bakken

Bakken

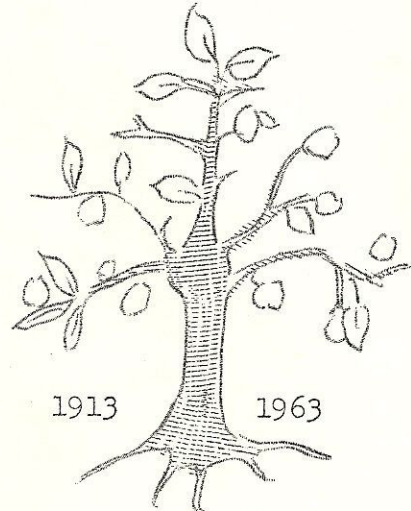
Erik Munch

Hilsen til RYOMGÅRD REALSKOLE

..... ved 50-årsfesten den 7. januar 1963.
.....

Mel.: Skærslipperens vårwise.....

De jog så hurtigt de unge dage,
de fløj så hastigt de travle år,
den svundne tid kommer ej tilbage,
men mindets blomster langs vejen står,
dog synes alting så helt forandret,
og kendes byrden imellem tung,
var skøn dog vejen, som den blev vandret,
fra dengang drømmen var stærk og ung.

Et halvt århundred er blevet minder,
men mindets ager er fuld af guld,
og større rigdom vel ingen finder
end den, der vokser af mindets guld,
den gamle skole med trappens knirken,
og Axel Munch med sin pegepind,
her lagdes grunden til manddomsvirken
og mod blev sået i barnesind.

Ja, herfra unge drog ud til livet,
og unge herfra i livet faldt,
de kæmped for det, som de fik givet,
for det, de elsked, blev dyrt betalt,
her lærte piger, her lærte drenge
at elske Danmark og tro på Gud,
det sås i årene tunge, strenge,
at herfra fulgte man pligtens bud.

De var tre unge, der ejed lysten,
og lysten drev værket fuldt og helt,
nu Dall og Kirkegård kender høsten
af udsæd, som de med Munch har delt:
i trange stuer det værk begyndte,
som over landet nu vidt er kendt,
og mænd og kvinder det glad forkyndte,
fra Ryomgård blev til liv de sendt.

Vel kunne navne vi talrigt nævne
på dem, der her såed kundskabs frø,
en Erich Munch ejed sjælden evne,
og manddoms gerning vil aldrig dø,
men vi, som mindernes guld skal sanke,
og se på alt det, der hastigt svandt,
vil sende stille en takkens tanke
til hver, som her livets gerning fandt.

Ja, Ryomgård, du fik dette givet,
at livets skole begynder her,
og du blev skolen for hele livet,
her skabes det, der er livskamp værd,
vi kender tonen, der sammen binder,
den ånd, der udgår fra Ryomgård,
du gav os kampmod, du gav os minder,
og her du takken da fra os får.

Frithiof Ørtved
9/1916.